

პროგრამა
ნარჩენების მართვის ტექნოლოგია რეგიონებში
ფაზა II

მტირალას ეროვნული პარკის ნარჩენების მართვის
გეგმა

2020

წინამდებარე დოკუმენტი მომზადდა CENN-ის მიერ აშშ-ის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოსთვის განსახილველად.

USAID კოოპერატიული ხელშეკრულება AID-114-A-17-00002

მომზადებულია:

გარემოს დაცვის ოფისისთვის

ეკონომიკური განვითარების ოფისისთვის

USAID|კავკასია

მომზადებულია:

CENN-ის მიერ

ქ. თბილისი, ბეთლემის ქ. #27, 0105, საქართველო

წინამდებარე დოკუმენტში გამოთქმული ავტორების შეხედულებები არ გამოხატავს ამერიკის შეერთებული შტატების საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID) ან ამერიკის შეერთებული შტატების მთავრობის შეხედულებებს.

შინაარსი

1. შესავალი	3
1.1. მიზნები	3
1.2. სამართლებრივი ჩარჩო	4
2. მტირალას ეროვნული პარკის აღწერა	4
2.1. ადგილმდებარეობა	4
2.2. ეროვნული პარკის შექმნის მიზანი და მისი ფუნქცია	5
2.3. პარკის ზონირება	6
2.4. პარკის ძირითადი სერვისები და ინფრასტრუქტურა	8
3. არსებული სიტუაციის ანალიზი	10
3.1. ნარჩენების რაოდენობა	12
3.1.1. წარმოქმნილი ნარჩენები	12
3.1.2. შეგროვებული ნარჩენები	14
3.2. ნარჩენების შედგენილობა	16
3.3. არსებული ინფრასტრუქტურა და აღჭურვილობა	16
3.3.1. ნარჩენების შეგროვება-გატანა	16
3.3.2. ნარჩენების რეციკლირება, დამუშავება და განთავსება	19
3.4. საკადრო და ორგანიზაციული სტრუქტურა	20
3.5. ხარჯები და ხარჯების ამოღება	20
3.6. ნარჩენების შეგროვებისა და რეციკლირების მიზნები	21
3.7. მტირალას ეროვნული პარკის ნარჩენების მართვის არსებული სისტემის ხარვეზები	22
4. პროგნოზი	23
5. ნარჩენების მართვის დაგეგმვა	24
5.1. საინფორმაციო ნიშნების განლაგება	25
5.2. ნარჩენების წარმოქმნა და გამოტანა	26
5.3. მოთხოვნები კონტეინერების შერჩევისა და განთავსებისადმი	28
5.5. ცნობიერების ამაღლების პროგრამები	30
6. მონიტორინგი	30
7. დაფინანსება	31
8. ნარჩენების მართვის სამოქმედო გეგმა	33

სურათები

სურ. 1: მტირალას ეროვნული პარკის გეოგრაფიული მდებარეობა	3
სურ. 2: მტირალას ეროვნული პარკის ზონირება.....	6
სურ. 3: მტირალას ეროვნული პარკის ინფრასტრუქტურა	9
სურ. 4: მტირალას ეროვნული პარკი- ფრინველთა დაკვირვების კომპლექსი	10
სურ. 5: მტირალას ეროვნული პარკში ამკრძალავი/გამაფრთხილებელი ნიშნები	12
სურ. 6: მტირალას ეროვნული პარკში ადმინისტრაციასთან არსებული ნიშანი	12
სურ. 7: მტირალას ეროვნული პარკში ვიზიტორთა დინამიკა	13
სურ. 8: მტირალას ეროვნული პარკის საკადრო სტრუქტურის დიაგრამა	20
სურ 9: მტირალას ეროვნულ პარკში მოწყობილი ვიზიტორთა ბილიკები	25

ცხრილები

ცხრილი 1: კლიმატური პირობები	8
ცხრილი 2: ნარჩენების შედგენილობა	16
ცხრილი 3: ნარჩენების შეგროვების კონტეინერები და სატრანსპორტო საშუალებები.....	18
ცხრილი 4: ნარჩენების შეგროვებისა და რეციკლირების ეროვნული მიზნები	23
ცხრილი 5: სამართლებრივი და ინსტიტუციური ჩარჩო	23
ცხრილი 6: ფინანსური ჩარჩო	24
ცხრილი 7: ნარჩენების შეგროვება და ტრანსპორტირება	24
ცხრილი 8: ნარჩენების დამუშავება.....	21
ცხრილი 9: მტირალას ეროვნული პარკის ნარჩენების მართვის სამოქმედო გეგმა	33

დანართები

დანართი 1. მტირალას ეროვნული პარკის აღწერა	
დანართი 2. ნარჩენების ნაკადების სიმკვრივე და მასა	38
დანართი 3. ნარჩენების წარმოქმნის ინდექსი	39
დანართი 4. ნარჩენების შედგენილობა.....	39
დანართი 5. კომპოსტირება.....	40
დანართი 6 . პარკის ტერიტორიაზე დაშვებული და აკრძალული ქმედებები.....	41
დანართი 7, ნარჩენების შეგროვებისა და ტრანსპორტირების მომსახურების ტარიფი.....	44
დანართი 8. კონტეინერებისა და საინფორმაციო ნიშნების ნიმუშები.....	44

1 შესავალი

ნარჩენების მართვის კოდექსით განსაზღვრულია, რომ ნარჩენების მართვა ქვეყანაში უნდა განხორციელდეს ადამიანის ჯანმრთელობისა და გარემოსათვის საფრთხის შექმნის გარეშე და ისე, რომ ამ პროცესმა არ მოახდინოს უარყოფითი გავლენა ქვეყნის მთელ ტერიტორიაზე, განსაკუთრებით დაცულ ტერიტორიებსა და კულტურულ მემკვიდრეობაზე.

მტირალას ეროვნული პარკის/დაცული ტერიტორიის უნიკალურობა და მაღალი სოციალური და გარემოსდაცვითი ღირებულება ქმნის საფუძველს, რათა მის ფარგლებში დაწესდეს საჯარო სარგებლობის შეზღუდვები; და ასევე, უზრუნველყოფილი იყოს ისეთი პირობების შექმნა, როდესაც ვიზიტორთა საქმიანობა უარყოფით ზეგავლენას არ ახდენს დაცულ ტერიტორიაზე, როგორც მნიშვნელოვან ეროვნულ რესურსზე. საქართველოს დაცული ტერიტორიების მართვაზე პასუხისმგებელ უწყებას დაცული ტერიტორიების სააგენტო¹ წარმოადგენს. მოცემულ კონტექსტში ნარჩენების მართვის წინამდებარე გეგმა მომზადებულია დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის ნარჩენების მართვის ფარგლებში არსებული ვალდებულებების შესრულების უზრუნველსაყოფად.

საქართველოს კანონის „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსის“ მე-16 მუხლის 2 პუნქტის „ზ“ ქვეპუნქტის თანახმად, მუნიციპალიტეტის უფლებამოსილებას განეკუთვნება მყარი (საყოფაცხოვრებო) ნარჩენების შეგროვება მუნიციპალიტეტის იურისდიქციის ფარგლებში და გატანა, რაც გულისხმობს, მოსახლეობის განსახლების პირველად ტერიტორიულ ერთეულებში (ქალაქი, დაბა, სოფელი) საზოგადოებრივი სივრცეების დასუფთავებას მყარი ნარჩენებისაგან და მათ გატანას ნაგავსაყრელებზე. ამასთან, ნარჩენების მართვის გეგმა უნდა ეფუძნებოდეს ნარჩენების მართვის იერარქიას და “ნარჩენების მართვის კოდექსი“-ს მე-5 მუხლით გათვალისწინებულ პრინციპებს.

ამდენად, უმნიშვნელოვანესია მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმებთან დაცული ტერიტორიების ნარჩენების მართვის გეგმების ჰარმონიზება.

1.1 მიზნები

აღნიშნულ დოკუმენტში მოცემილია მტირალას ეროვნული პარკის ნარჩენების მართვის 10 წლიანი სამოქმედო გეგმა და ის ღონისძიებები, რომლებიც გათვალისწინებულია აღნიშნული სამოქმედო გეგმით. აღსანიშნავია, რომ ამ 10 წლიანი პერიოდის განმავლობაში ნარჩენების მართვის სექტორში ახალი მოთხოვნებისა და რეგულაციების შემოტანასთან ერთად საჭირო იქნება გეგმის განახლება, მასში ახალი გამოწვევებისა და მოთხოვნების ასახვის მიზნით.

წინამდებარე გეგმის მიზანია:

- ❖ მტირალას ეროვნულ პარკში ნარჩენების მართვის ეფექტიანი სისტემის ჩამოყალიბება, ნარჩენების უარყოფითი ზემოქმედების პრევენციის მიზნით.

¹ საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს დაქვემდებარებაში არსებული სააგენტო

1.2 სამართლებრივი ჩარჩო

კანონები, საკანონმდებლო აქტები და დადგენილებები, რომლებიც უშუალოდ ეხება საქართველოში ნარჩენების მართვის საკითხს:

- ნარჩენების მართვის კოდექსი;
- ნარჩენების მართვის ეროვნული სტრატეგია (2016-2030წწ.);
- ნარჩენების მართვის ეროვნული სამოქმედო გეგმა (2016-2020წწ.);
- ტექნიკური რეგლამენტი „მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და დამუშავების წესის შესახებ“;
- ტექნიკური რეგლამენტი „სახიფათო ნარჩენების შეგროვებისა და დამუშავების სპეციალური მოთხოვნების შესახებ“;
- საქართველოს კანონი „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსი“.

2. მტირალას ეროვნული პარკის აღწერა

2.1 ადგილმდებარეობა

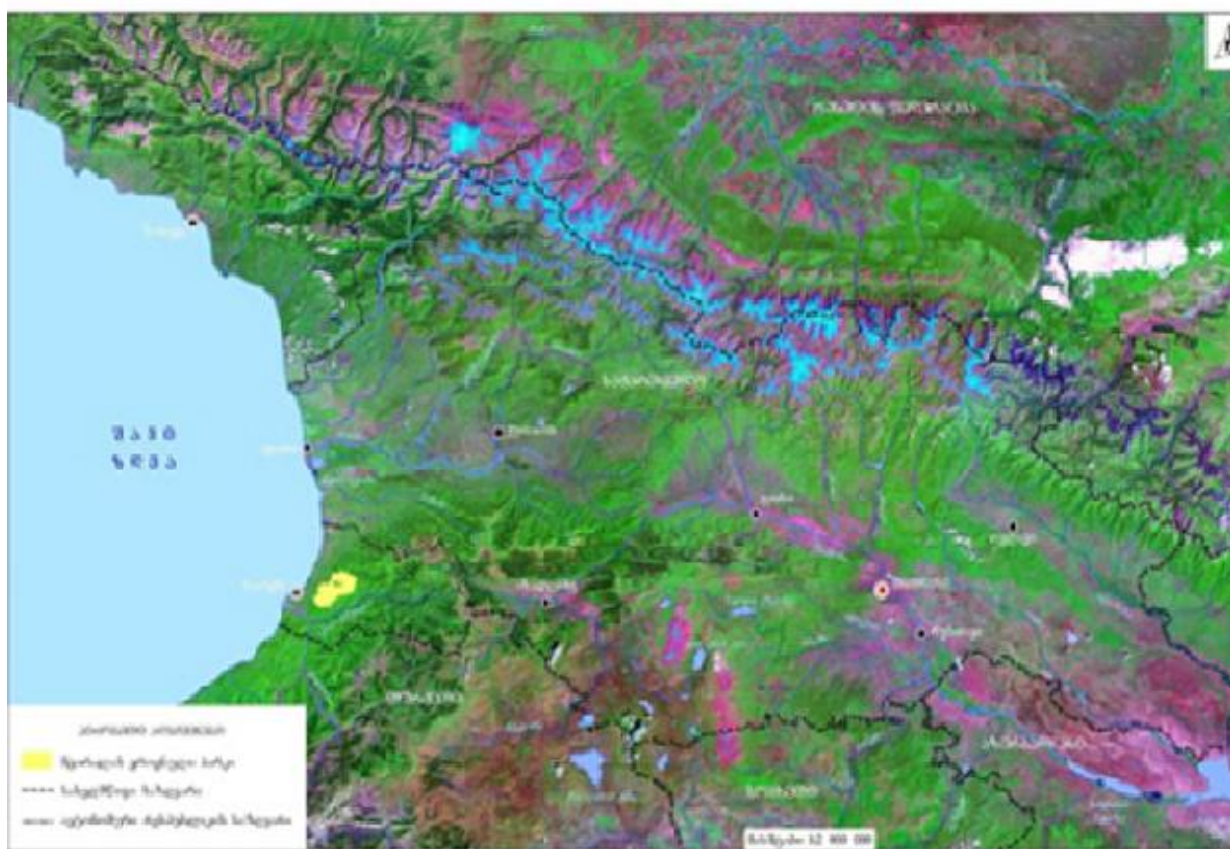
მტირალას ეროვნული პარკი მდებარეობს კავკასიის სამხრეთ-დასავლეთ ნაწილში, მცირე კავკასიონის, კერძოდ, აჭარა-იმერეთის ქედის უკიდურეს დასავლეთ ნაწილში, ქობულეთ-ჩაქვის ქედზე - შავი ზღვის სიახლოვეს. მანძილი ზღვიდან პარკის უახლოეს პუნქტამდე 12 კმ-ა. პარკის ცენტრალური ნაწილის გეოგრაფიული კოორდინატები წარმოადგენს: აღმ. გრძედის 41050', ჩრდ. განედის 41040' (სურათი 1).

პარკი შეიქმნა საქართველოს ტყის ფონდის მიწებზე, მისი საერთო ფართობია 15,698.8 ჰა. ტერიტორია მოქცეულია ქობულეთის, ხელვაჩაურისა და ქედის მუნიციპალიტეტებს შორის. პარკის შუაგულში მდებარეობს სოფ. ჩაქვისთავი, რომლის ტერიტორიაც პარკს არ მიეკუთვნება.

პარკის ტერიტორიის მიმდებარედ სამი მუნიციპალიტეტის 35 სოფელია განლაგებული, რომელთა შორის 19 სოფელი უშუალოდ ესაზღვრება პარკს. კერძოდ, ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ეროვნული პარკის მიმდებარე სოფლებია: ხალა, ჩაისუბანი, ზედა დაგვა, ქვედა დაგვა; ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტში – განთიადი, ჩაისუბანი, ახალშენი, ხეყრუ; ქედის მუნიციპალიტეტში – ზუნდაგა, პირველი მაისი, ზესოფელი. სულ დაახლოებით მტირალას ეროვნული პარკის მენეჯმენტის გეგმის მიხედვით, სოფლების მოსახლეობის საერთო რაოდენობა სულ შეადგენს 19983 კაცს². ოჯახების რაოდენობა 52 ათასს აღემატება.

მოსახლეობის შემოსავლის ძირითადი წყაროა სოფლის მეურნეობა: მებოსტნეობა, მეხილეობა (აწარმოებენ ციტრუსს და სხვა ხილს), მესაქონლეობა.

² მათ შორის, ქობულეთის მუნიციპალიტეტში 1,1003 კაცს; ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტში -7.789; ქედის მუნიციპალიტეტში - 1,191.

სურათი 1. მტირალას ეროვნული პარკის გეოგრაფიული მდებარეობა

2.2 ეროვნული პარკის შექმნის მიზანი და მისი ფუნქცია

ეროვნული პარკის ტერიტორია გამოირჩევა გამყინვარების პერიოდიდან ჩვენამდე მოღწეული მესამეულის რელიქტების, ტიპური კოლხური რელიქტების (განსაკუთრებით ბუჩქნარის) იშვიათი მრავალფეროვნებით. პარკის თითქმის მთელი ტერიტორია დაფარულია აღნიშნული კოლხური ტიპის მერქიანი მცენარეულობით, რაც განაპირობებს პარკის უნიკალურობასა და პრიორიტეტულობას ევროპაში დასაცავ ტერიტორიებს შორის. ამასთან, პარკის ტერიტორიის 65-70% ხელუხლებელი ტყე-ბუჩქნარის ეკოსისტემებითაა დაფარული, რაც მნიშვნელოვანწილად, მათი ადგილმდებარეობის მიუდგომლობით არის გაპირობებული და ევროპისა და სამხრეთ აზიისათვის საკმაოდ უნიკალურ ფენომენს წარმოადგენს. ძნელად მისადგომი მდებარეობისა და გარკვეული დროის განმავლობაში დაცვის რეჟიმის მოქმედების გამო პარკის ტერიტორია განიხილება კოლხეთის მრავალი ენდემური და რელიქტური სახეობისა და რამდენიმე უიშვიათესი და გადაშენების პირას მყოფი სახეობის თავშესაფრად.

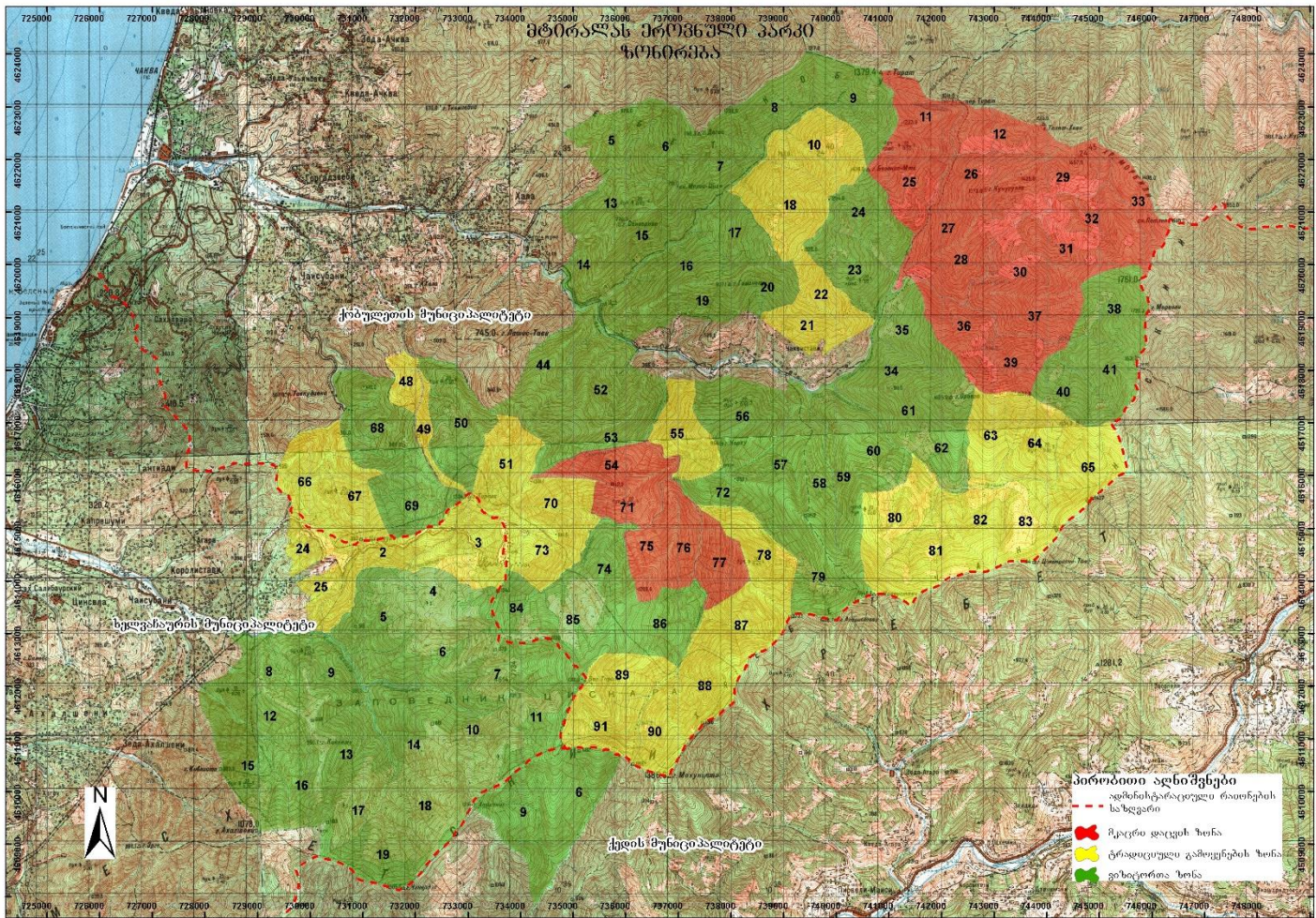
მტირალას ეროვნული პარკი შეიქმნა, არამარტო სამხრეთ კოლხეთის რელიქტური ტყეების რეპრეზენტატიული ბიომრავალფეროვნების დაცვის მიზნით (არსებულ კინტრიშის ნაკრძალთან

და მაჭახელას დაცულ ტერიტორიასთან ერთად), არამედ სამომავლო პერსპექტივის გათვალისწინებით. პარკს აქვს საკვანძო ფუნქცია დასავლეთ მცირეკავკასიონის საკონსერვაციო ლანდშაფტის დაცული ტერიტორიების ქსელის ჩამოყალიბებასა და ტრანსსასაზღვრო კონსერვაციის განვითარებისათვის.

ამდენად, პარკს გააჩნია მნიშვნელოვანი გარემოსდაცვითი ფუნქცია და შებამისად, წარმატებული ეკოტურიზმის განვითარების დიდი შესაძლებლობა. გარდა აღნიშნული ფუნქციებისა პარკს კიდევ ერთი უმნიშვნელოვანესი ფუნქცია აქვს: მტირალას ეროვნული პარკის ჩამოყალიბება განაპირობებს ქობულეთ-ჩაქვის ქედის ეკოსისტემათა წონასწორობის შენარჩუნებას, რაც უზრუნველყოფს ეროზიულ-მეწყრული მოვლენების განვითარებისა და წყალმოვარდნების (როგორც მთის, ასევე ბარის ზონის შესაბამის ზოლში) პრევენციასა და რეგიონის დიდ ნაწილში (ქ. ბათუმის ჩათვლით) სასმელი წყლის მარაგის სისუფთავეს და სტაბილურ ხელმისაწვდომობას.

2.3 პარკის ზონირება

ეროვნულ პარკში ნარჩენების მართვაზე ზემოქმედების ძირითადი ფაქტორებია ვიზიტორების დინამიკა და პარკის ტერიტორიაზე დაშვებული საქმიანობა. მტირალას ეროვნული პარკი წარმოადგენს დაცულ ტერიტორიას, რომელიც განკუთვნილია მრავალმხრივი გამოყენებისათვის. პარკის ტერიტორია მოქმედი კანონმდებლობისა და საერთაშორისო რეგულაციების მიხედვით დაყოფილია სამ ზონად: მკაცრი დაცვის ზონა, ტურისტული ზონა და ტრადიციული გამოყენების ზონა. პარკის მკაცრი დაცვისა და ვიზიტორთა ზონების საერთო ფართობი 67.1%-ს შეადგენს. ეროვნულ პარკში აკრძალულია ბუნებრივი რესურსების საწარმოო მოპოვება, ხეტყის საწარმოო მოპოვება, სამთო-მოპოვებითი სამუშაოები და მსგავსი საქმიანობები როგორც მკაცრი დაცვის ზონაში (ზონებში), ასევე, ვიზიტორთა ზონაში. დაშვებულია მხოლოდ ადგილობრივი მოსახლეობის საჭიროებისათვის ტყის არამერქნითი რესურსების შეგროვება. სურათი 2- ზე წარმოდგენილია პარკის ზონირება.

სურათი 2. მტირალას ეროვნული პარკის ზონირება

მკაცრი დაცვის ზონა - ბირთვული ზონა- მოიცავს განსაკუთრებით მოწყვლად ეკოსისტემებსა და იმ ნაწილებს, რომლებსაც პირველადი, ბუნებრივი სტრუქტურა კარგად აქვთ შენარჩუნებული. ზონა შეიცავს პარკისათვის ტიპური ეკოსისტემების რეპრეზენტატიულ ნიმუშებს. ამ ზონაში სამენეჯმენტო საქმიანობა (გარდა დაცვისა) არ მიმდინარეობს. კვლევა-მონიტორინგის პროგრამით გათვალისწინებული საქმიანობაც კი მკაცრად კონტროლდება. სამეცნიერო საქმიანობა დაიშვება მხოლოდ სპეციალური ნებართვით, რასაც დაცული ტერიტორიების სააგენტოსთან შეთანხმებით გასცემს პარკის ადმინისტრაცია. აკრძალულია მუდმივი სამეცნიერო მოწყობილობების გამოყენება. მკაცრი დაცვის ზონაში საყოფაცხოვრებო, ან მსგავსი ტიპის ნარჩენები არ წარმოიქმნება.

ვიზიტორთა ზონა უმთავრესად ბუნების კონსერვაციისა და ვიზიტორთათვისაა განკუთვნილი. ზონის ტერიტორიები არ არის საგრძნობლად შეცვლილი ადამიანის სამეურნეო საქმიანობით და წარმოაჩენს ზონაში მოქცეული ვიზიტორთათვის საინტერესო და მიმზიდველი პარკის ყველაზე დამახასიათებელ ეკოსისტემათა ნიმუშებს. ტურისტული და საგანმანათლებლო საქმიანობის განხორციელების პოტენციალის მაქსიმალურად გაზრდის მიზნით, ეს ზონა მოიცავს პარკის უდიდეს ტერიტორიას (თითქმის 51.4%-ს). დამთვალირებელთა რაოდენობა სეზონურობით

ხასიათდება და მნიშვნელოვან რაოდენობას აღწევს ტურისტულ სეზონზე, ზაფხულის პერიოდში (ივნისი-სექტემბერი).

პარკის ტრადიციული გამოყენების ზონა (ცალკეულ მონაკვეთებად) იქმნება პარკის მიმდებარედ არსებული სოფლების სიახლოვეს. ზონის დანიშნულებაა ბუნებრივი ეკოსისტემების დაცვა და საჭიროების შემთხვევაში, აღდგენის პარალელურად, პარკის მიმდებარედ არსებული სოფლების მოსახლეობას ეძლევა უფლება გააგრძელოს ტყის რესურსების ტრადიციული (კონტროლირებადი) გამოყენება: დაშვებულია საშუალო მერქნისა და ტყის არამერქნითი რესურსების მდგრადი მოპოვება. პარკის ტერიტორიაზე მცირე სულადობის პირუტყვის მოვების ზეგავლენა უმნიშვნელოა, შესაბამისად, მოვებასა და თიბვაზე სპეციალური ნებართვის გაცემის საჭიროება არ არსებობს. დასაშვებია აქტიური ანტიეროზიული და აღდგენითი ღონისძიებების ჩატარება.

პარკის მთელ ტერიტორიაზე აკრძალულია ხვნა-თესვა და ქიმიური სასუქების, შხამ-ქიმიკატების/პესტიციდების გამოყენება. დაუშვებელია ნებისმიერი საქმიანობა, რომელიც ცვლის ლანდშაფტს, ან საფრთხეს უქმნის ეკოსისტემის სტაბილურობას. შესაბამისად, სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობიდან შესაძლო სახიფათო ნარჩენები არ წარმოიქმნება. თუმცა, რადგან პარკის ტერიტორია განკუთვნილია მრავალმხრივი გამოყენებისათვის, დაშვებულ საქმიანობებს თან ახლავს მუნიციპალური ნარჩენების წარმოქმნა.

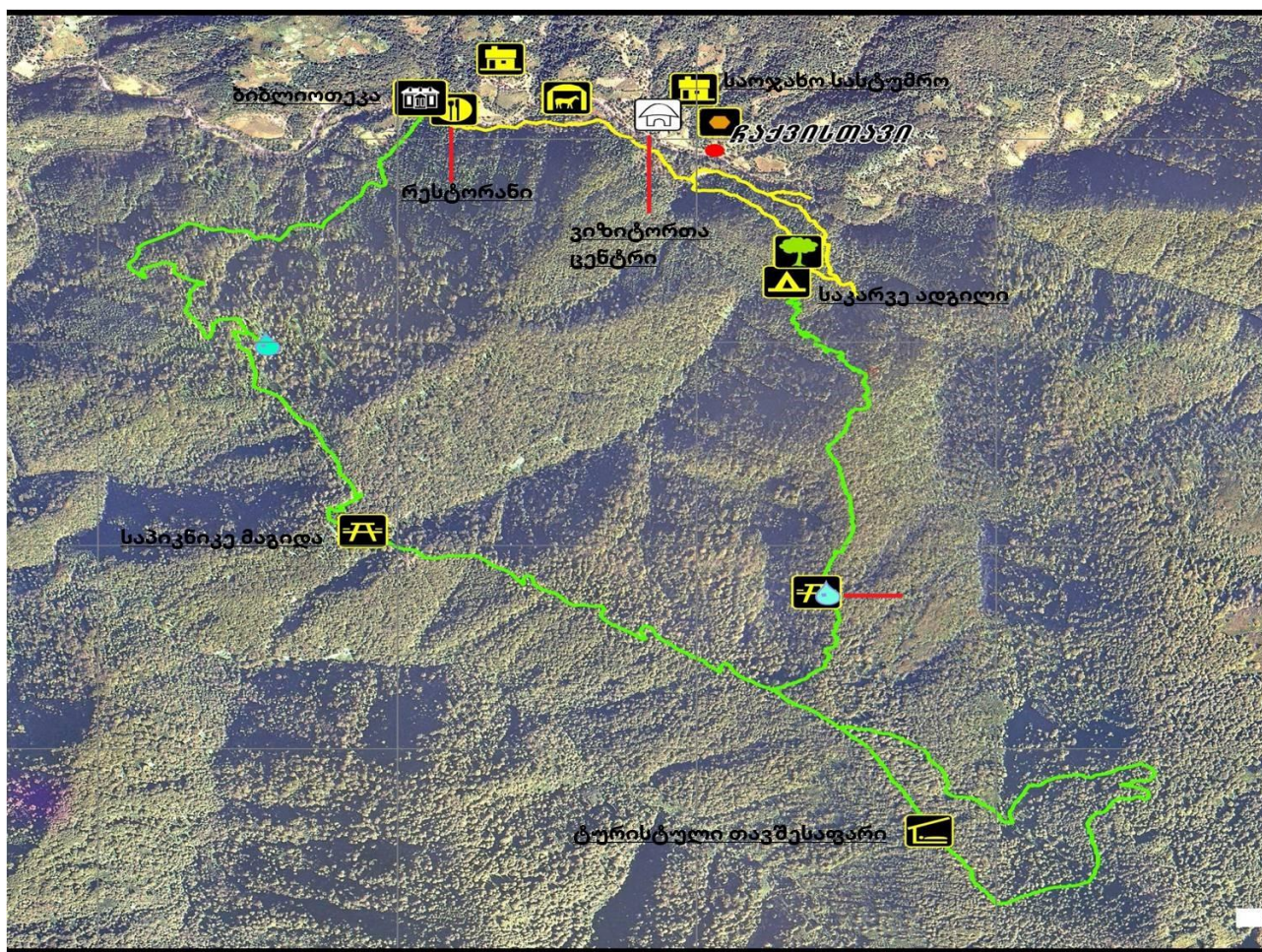
პარკის ფუნქციურ ზონებში დაშვებული და აკრძალული საქმიანობების ნუსხა წარმოდგენილია წინამდებარე დოკუმენტში ცხრილის სახით დანართში 6.

2.4 პარკის ძირითადი სერვისები და ინფრასტრუქტურა

მტირალას ეროვნული პარკის ფაუნისა და ფლორის მრავალფეროვნება - ენდემური და რელიქტური სახეობების სიმრავლით გამორჩეული ხელუხლებელი ტყეები - ბუნების მოყვარული ტურისტებისა და მკვლევარებისათვის საინტერესო და მიმზიდველ ადგილებს წარმოადგენს.

დღესათვის პარკი ვიზიტორებს სთავაზობს სალაშქრო, საცხენოსნო, სამეცნიერო და ეკო-ტურებს. შესაძლებელია მოეწყოს ფრინველებზე დაკვირვების (განსაკუთრებით, გადაფრენის პერიოდში) ტური, მცენარეთა ყვავილობის პერიოდში ფლორის მოყვარულთათვის რელიქტურ როდოდენდრონებზე დაკვირვების ტური, რეკრეაციული თვზაობა მოყვარულთათვის და მრავალი სხვ.

პარკის ინფრასტრუქტურა წარმოდგენილია: ადმინისტრაციული შენობით, რომელიც დაბა ჩაქვში მდებარეობს, მისგან 5კმ-ზე არის განლაგებული სარეინჯერო შენობა და ასევე, სოფელ ჩაქვისთავში არსებული 8 ადგილიანი სასტუმროთი, რომელიც ჩაქვის ცენტრიდან დაშორებულია 16 კმ-ით იხილეთ სურათი 3 .

სურათი 3. მტირალას ეროვნული პარკის ინფრასტრუქტურა

მტირალას ეროვნულ პარკში ფუნქციონირებს ერთ და ორდღიანი ტურისტული მარშრუტები. პარკში მარკირებული და კეთილმოწყობილია ორი საფეხმავლო ბილიკი: წაბლნარის საფეხმავლო 7 კმ-იანი და ცივწყაროს საფეხმავლო 16 კმ-იანი, რომელებიც იწყება სოფ. ჩაქვისთავში (საწყისი კოორდინატები X 738085 Y 4618178). აღსანიშნავია, ასევე ახალი 36 კმ-იანი ეკო-ტურისტული „ორი მთის“ ბილიკი, რომელიც ქედის მუნიციპალიტეტის 3 სოფლიდან (მახუნცეთი, ზუნდაგა, პირველი მაისი) გადმოდის ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტის სოფელ ყოროლისთავში აღნიშნულ ბილიკზე, ხელვაჩაურის მხრიდან, მდებარეობს მიმართულების მანიშნებლები და ფრინველთა დაკვირვების კომპლექსი. (სურათი 4).

სურათი 4. მტირალას ეროვნული პარკი - ფრინველთა დაკვირვების კომპლექსი

პარკის ტერიტორიაზე მოწყობილია საპიკნიკე და საკემპინგე ადგილები, ასევე, გამოყოფილია ადგილები კოცონის დასანთებად. ბილიკის მე-9 კმ-ზე მდებარეობს 8 ვიზიტორზე გათვლილი ტურისტული თავშესაფარი.

სატრანსპორტო საშუალებებისთვის ადვილად მისადგომ ვიზიტორთა აქტიური სარგებლობის მოქმედ ადგილებს წარმოადგენს ყოფილი ვიზიტორთა ცენტრის ტერიტორია და მასთან მიმდებარე საპიკნიკე ადგილები, ასევე, სარეინჯერო და მის მიმდებარედ არსებული საპიკნიკე ადგილები. ხოლო ისეთი აქტიური სარგებლობის ობიექტები, როგორიცაა წაბლანარას ტბა, წაბლანარას ჩანჩქერი, ზიპლაინი, ტურისტული თავშესაფარი ტრანსპორტისთვის მიუდგომელია.

დღეისათვის, პარკის ტერიტორიაზე საველოსიპედე ბილიკები არ არის მოწყობილი. პარკის ტერიტორიაზე ეკლესია-მონასტრები და სხვა კულტურული დანიშნულების ობიექტები არ მდებარეობს.

3. არსებული სიტუაციის ანალიზი

წინამდებარე თავში წარმოდგენილი მონაცემები ეხება მტირალას ეროვნულ პარკში წარმოქმნილ მუნიციპალურ ნარჩენებს. ეს არის ვიზიტორების, პარკის თანამშრომლებისა და პარკის ტერიტორიაზე არსებული დასახლებიდან/სოფლიდან წარმოქმნილი საყოფაცხოვრებო და ასევე, სხვ ასახის ნარჩენები, რომლებიც ბუნებითა და შედგენილობით საყოფაცხოვრებო ნარჩენების მსგავსია. მტირალას ეროვნულ პარკში წარმოქმნილი მყარი ნარჩენები შემდეგი სახის ნარჩენებისგან შედგება:

- საყოფაცხოვრებო ნარჩენები;
- მწვანე ნარჩენები (ბალახი, ტოტები, ფოთლები, განასხლავი);
- ბიოდეგრადირებადი ნარჩენები კვების ნარჩენები რესტორნიდან;

- შესაფუთი მასალის ნარჩენები;
- მუნიციპალური სახიფათო და სპეციფიური ნარჩენები.

ნარჩენების წარმოქმნა და მართვა

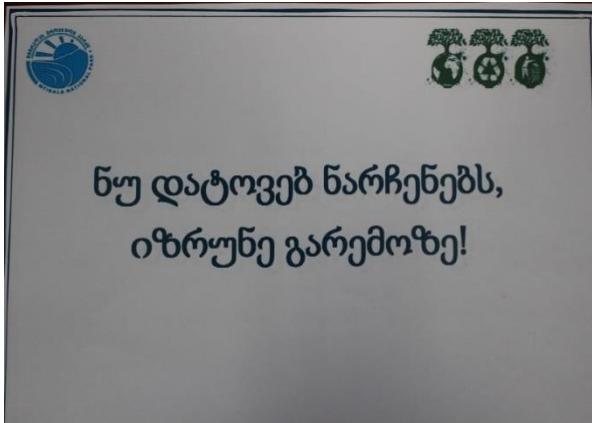
პარკის აქტიური საზოგადოებრივი გამოყენების ადგილებში, როგორიცაა საპიკნიკე ადგილები, ლაშქრობისთვის ან მსგავსი მიზნებისთვის გამოყენებული სხვა დაშორებული ადგილები, მთავარ პრობლემას წარმოადგენს ნარჩენების უკონტროლო დაყრა.

როგორც უკვე აღინიშნა, პარკის ტერიტორიაზე მოწყობილია 3 ბილიკი. საბილიკე სისტემის გასწვრივ ვიზიტორთა მოსაზიდი ადგილებია: როგორიცაა, მდინარეზე არსებული საბაგრო გადასასვლელი, ზიპლაინი, ტბისკენ ჩასასვლელი გზაგამყოფი, ჩანჩქერის მიმდებარე ტერიტორია, ტურისტული თავშესაფრის მიმდებარე ტერიტორია. აღნიშნულ ტერიტორიებზე ვიზიტორები ჩერდებიან და წარმოიქმნება საყოფაცხოვრებო ნარჩენები. გაზაფხული-ზაფხულის პერიოდში ტურისტულ ზონებში, ტურისტული ნაკადის მატებასთან ერთად მკვეთრად მატულობს მყარი ნარჩენების რაოდენობა. აღსანიშნავია, რომ არცერთ ტურისტულ ბილიკზე და მის მიმდებარედ ნარჩენების შეგროვების კონტეინერი არ დგას. თუმცა ზოგან განთავსებულია გამაფრთხილებელი ნიშნები პარკში მოქცევის წესებთან დაკავშირებით (სურათი 2). სულ პარკის ტერიტორიაზე, ბილიკებზე, განთავსებულია 16 საინფორმაციო დაფა, 67 მიმართულების მანიშნებელი, 35 - საინფორმაციო ნიშნული.

სურათი 5. მტირალას ეროვნული პარკის ამკრძალავი/გამაფრთხილებელი ნიშანი

პარკის ადმინისტრაციის შენობასთან დგას 240 ლ მოცულობის ნარჩენების შეგროვების პლასტიკის კონტეინერი და გამაფრთხილებელი ნიშანი (კოორდინატები: X 734856 Y 4619699; X 739365 Y 46176953). აღნიშნული კონტეინერის დაცლას ახორციელებენ ადმინისტრაციის თანამშრომლები.

სურათი 6. მტირალას ეროვნული პარკის ადმინისტრაციასთან არსებული ნიშანი

მტირალას ეროვნული პარკის ნარჩენები მოიცავს როგორც ვიზიტორების, ისე ეროვნული პარკის მართვასა და ტექნიკურ მომსახურებაზე პასუხისმგებელი პარკის პერსონალის მიერ წარმოქმნილ ნარჩენებს. პარკის პერსონალი წარმოდგენილია ოფისში მომუშავე 6 თანამშრომელით (შტატით განსაზღვრულია 19 თანამშრომელი) და 12 რეინჯერით.

ადმინისტრაციის მიერ ნარჩენი წარმოიქმნება ოფისებში, სამეურნეო-ტექნიკური და საცხოვრებელი-კომუნალური (სარეინჯერო და თავშესაფარი - რეინჯერების ღამის თევის ადგილები) მომსახურების ადგილებში (ვიზიტორები ნარჩენებს წარმოქმნიან პარკში გადაადგილების დროს: საბანაკე ადგილებში, ეკო-ბანაკებში, ტურისტული მომსახურების ცენტრებში).

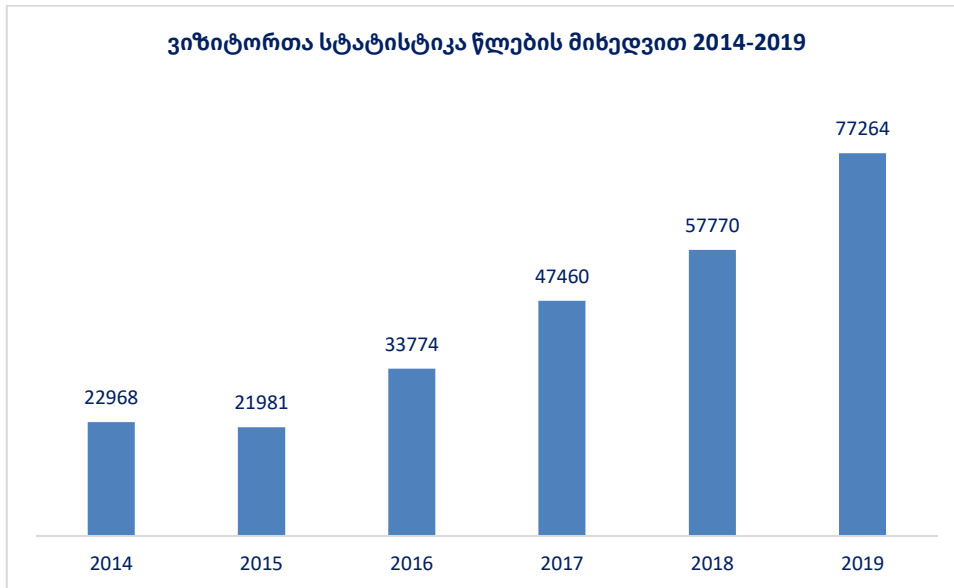
3.1 ნარჩენების რაოდენობა

3.1.1 წარმოქმნილი ნარჩენები

მტირალას ეროვნულ პარკში 2018 წლის განმავლობაში წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობისა და ფრაქციების პროცენტული შემადგენლობის შესახებ ზუსტი ინფორმაცია არ მოიპოვება. პარკის ადმინისტრაციიდან მიღებული ინფორმაციის საფუძველზე შესაძლებელია ვივარაუდოთ, რომ ნარჩენების წარმოქმნის ინდექსი (ტურისტების მიერ წარმოქმნილი ნარჩენები) დაახლოებით 0.5 კგ/დღეში³ ამასთან, მოქმედ ბილიკებზე ცალკეულ ვიზიტორებს ხშირ შემთხვევაში ახასიათებთ მონახულების სხვადასხვა მოდელი და წარმოქმნილი ნარჩენების განსხვავებული რაოდენობა. შედარებით ზუსტი გაანგარიშება შესაძლებელია 3 დანართში მოცემული მეთოდოლოგიის გამოყენებით.

სტატისტიკური მონაცემების თანახმად წლების განმავლობაში მკვეთრად იზრდება მტირალას ეროვნული პარკის დამთვალიერებლების რიცხვი და შესაბამისად, მათ მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობა. ვიზიტორების რაოდენობა წლების მიხედვით წარმოდგენილია სურათზე 7.

³ ლაგოდების დაცული ტერიტორიის ნარჩენების მართვის გეგმა 2017, გვერდი 45.

სურათი 7. მტირალას ეროვნულ პარკში ვიზიტორთა დინამიკა⁴

გარდა ვიზიტორებისა ნარჩენები წარმოიქმნება ადმინისტრაციის შენობაში პერსონალის მიერ, ყოფილ ვიზიტორთა ცენტრთან არსებულ რესტორანში, რომელსაც სეზონზე საშუალოდ 30-50 ვიზიტორი სტუმრობს დღის განმავლობაში და სოფელ ჩაქვისთავის მოსახლეობის მიერ. რესტორანი განთავსებულია და ფუნქციონირებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე (პარკის ტერიტორიის საზღვრებში) და მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად, ნარჩენების შეგროვებისა და გატანის სერვისით უნდა უზრუნველყოს ადგილობრივმა თვითმმართველობამ (ქობულეთის მუნიციპალიტეტმა).

სოფელ ჩაქვისთავის მოსახლეობა წარმოდგენილია 12 კომლით, ოჯახში საშუალოდ 3 წევრით და შესაბამისად, 36 მოსახლით. ტურისტულ სეზონზე სოფელში დამსვენებლების რაოდენობა და შესაბამისად, სოფლის მოსახლეობის რიცხვი დაახლოებით ორჯერ იზრდება (72 კაცი). მათ მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების გაანგარიშებისათვის გამოყენებული იქნა ევროკავშირის პროექტის ფარგლებში ნარჩენების მართვის დაგეგმვისათვის შემუშავებული მეთოდიკა. სოფელში ნარჩენების წარმოქმნის ინდექსად აღებული იქნა სოფლის მოსახლეობისათვის დამახასიათებელი რაოდენობის საშუალო მონაცემი, 0.3კგ/დღეში.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მიერ არც სოფლის მოსახლეობას და არც რესტორანს მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და გატანის სერვისი არ მიეწოდება. მოსახლეობა და რესტორანის პერსონალი საყოფაცხოვრებო ნარჩენებს, ყოველგვარი სეპარაციის გარეშე, მარხავს მიწაში. ცხადია, აღნიშნული ქმედება იწვევს გარემოს დაბინძურებას.

მყარი მუნიციპალური ნარჩენების რაოდენობა პარკის ვიზიტორებისა და პერსონალის მიერ წლის განმავლობაში წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობა შეიძლება გამოითვალოს ნარჩენების წარმოქმნის საშუალო ინდექსის გამოყენებით (0.5კგ/დღეში).

პარკის ტერიტორიაზე წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობა ტონებში =10,333 ტონა

5,6621 (ვიზიტორების რაოდენობა 2018 წელს) x 0.5 (დაცულ ტერიტორიაზე ნარჩენების წარმოქმნის საშუალო ინდექსი) x 365/1000

⁴ წყარო: დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ვებგვერდი

მყარი მუნიციპალური ნარჩენების რაოდენობა სოფელ ჩაქვისთავში და საზოგადოებრივი კვების ობიექტში

წლის განმავლობაში წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობა შეიძლება გამოითვალოს პარკის ტერიტორიის ფარგლებში მდებარე სოფელ ჩაქვისთავში და რესტორანში ნარჩენების წარმოქმნის საშუალო ინდექსის გამოყენებით.

წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობა ტონებში = 5,904 ტონა

36 (სოფლის მოსახლეობა) $\times 0.3$ (სოფლად ნარჩენების წარმოქმნის საშუალო ინდექსი) $\times 240/1,000 = 2,592$

72 (სოფლის მოსახლეობა ტურისტულ სეზონზე) $\times 0,3$ (სოფლად ნარჩენების წარმოქმნის საშუალო ინდექსი) $\times 120/1000 = 2,592$

ყოფილ ვიზიტორთა ცენტრთან არსებულ რესტორანში ტუი წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობა = 30 (სტუმართა საშუალო რიცხვი დღეში) $\times 0,2$ (ნარჩენების წარმოქმნის საშუალო ინდექსი) $\times 120/1000 = 0,720$

წარმოქმნილი მყარი მუნიციპალური ნარჩენების ჯამური რაოდენობა

წარმოქმნილი მყარი მუნიციპალური ნარჩენების რაოდენობა უდრის სოფელში და კვების ობიექტზე, ასევე, პარკის ტერიტორიაზე წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობების ჯამს.

მყარი მუნიციპალური ნარჩენების რაოდენობა ტონებში = 10339 ტონა

$10,333$ (პარკში წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობა) + $5,904$ (სოფლად და კვების ობიექტში წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობა)

ამდენად, სტატისტიკური ინფორმაცია პარკში და პარკთან მიმდებარედ მცხოვრები მოსახლეობიდან წარმოშობილი და შეგროვებული ნარჩენების ზუსტი რაოდენობის შესახებ არ არის ცნობილი და წარმოდგენილი გათვლები ეფუძნება ექსპერტულ დაშვებებსა და სხვა მსგავს პროექტებში გამოყენებულ ინდექსებს. პარკის ტერიტორიაზე დღეისათვის არ ხდება შერეული მყარი მუნიციპალური ნარჩენების გარდა, ნარჩენების სხვა სახის ნაკადების შეგროვებისათვის ცალკე კონტეინერების (მაგ., რეციკლირებადი ნარჩენები, მწვანე-ბიოდეგრადირებადი ნარჩენები, შენობების დემონტაჟის შედეგად წარმოქმნილი ნარჩენები, და სხვ.) გამოყენება.

3.1.2 შეგროვებული ნარჩენები

ტერმინები „წარმოქმნილი ნარჩენები“ და „შეგროვებული ნარჩენები“ სინონიმებს არ წარმოადგენენ, რადგან ნარჩენების განსხვავებულ რაოდენობებს ასახავენ, განსაკუთრებით იმ შემთხვევებში, როდესაც შეგროვების მომსახურების ხელმისაწვდომობა შეზღუდულია.

შეგროვებული ნარჩენები

წარმოქმნილი ნარჩენები, რომლებიც გროვდება დასუფთავების სამსახურების მიერ (მაგ., საყოფაცხოვრებო ნარჩენები, რომელიც გროვდება). ჩვენს შემთხვევაში ნარჩენები გროვდება რეინჯერების მიერ.

შეუგროვებელი ნარჩენები

წარმოქმნილი ნარჩენები, რომლებიც არ გროვდება დასუფთავების სამსახურების მიერ (მაგ., სოფელ ჩაქვისთავი, რომელიც ვერ სარგებლობს დასუფთავების მომსახურებით).

წარმოქმნილი ნარჩენები

შეგროვებული ნარჩენები (პარკის მთელ ტერიტორიაზე და სოფელში) + შეუგროვებელი ნარჩენები (პარკის მთელ ტერიტორიაზე და სოფელში).

მტირალას პარკის ტერიტორიაზე 2018 წელს შეგროვებული ნარჩენების რაოდენობა დაახლოებით 10,339 ტონას უტოლდებოდა ექსპერტულ დასკვნებზე დაფუძნებით. სოფელ ჩაქვისთავში ნარჩენები არ გროვდება და შესაბამისად, შეუგროვებული დარჩა დაახლოებით 5,904 ტონა ნარჩენი, რომელიც სავარაუდოდ გარემოსათვის უსაფრთხოდ არ იქნა განთავსებული.

სურათზე წარმოდგენილია სქემატურად ნარჩენების წარმოქმნისა და შეგროვების არსებული მდგომარეობა.

სახიფათო და სპეციფიური საყოფაცხოვრებო ნარჩენები

სახიფათო და სპეციფიური საყოფაცხოვრებო ნარჩენების ცალკე შეგროვება ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე არ ხორციელდება. ამდენად, არ არის ცნობილი მათი რაოდენობა. აღნიშნული კატეგორიის ნარჩენები ძირითადად წარმოიქმნება ადმინისტრაციულ და ვიზიტორთა ცენტრებში, ასევე, მოქმედ საზოგადოებრივი კვების ობიექტში და პარკის ტერიტორიაზე არსებულ სოფელ ჩაქვისთავში, მოსახლეობის მიერ.

სავარაუდოდ წარმოიქმნება შემდეგი სახის ნარჩენები: ელექტრო და ელექტრონული მოწყობილობები, ვადაგასული და დაცლილი ბატარეები და აკუმულატორები, ფლურესცენციური და ენერგოეფექტური ნათურები, საწმენდი და ჭურჭლის სარეცხი საშუალებები, მოსახლეობიდან რემონტის შემდგომი- გამხსნელებისა და ლაქ-საღებავების - ნარჩენები, სამედიცინო, სხვა. ყველა ეს ნარჩენი მუნიციპალურ ნარჩენებთან ერთად ხვდება ნაგავსაყრელზე ან იმ გარემოში, სადაც არ ხორციელდება ნარჩენების შეგროვების მუნიციპალური სერვისის მიწოდება (კვების ობიექტის მიმდებარედ და სოფ. ჩაქვისთავის ტერიტორიაზე).

3.2 ნარჩენების შედგენილობა

მტირალას ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე წარმოქმნილი ნარჩენების შედგენილობისა და ფრაქციების რაოდენობების შესახებ ინფორმაცია არ მოიპოვება. ნარჩენების სავარაუდო ფრაქციული შემადგენლობა წარმოდგენილია სახელმძღვანელოს - „დაცულ ტერიტორიებზე ნარჩენების მართვის სახელმძღვანელო დოკუმენტი“ - მიხედვით ცხრილის სახით.

ცხრილი 2. ნარჩენების შედგენილობა

ფრაქცია	ვიზიტორები	პარკის პერსონალი	სოფლის მოსახლეობა
ალუმინის ქილები	✓	✓	✓
პლასტიკის ბოთლები	✓	✓	✓
შუშის ბოთლები	✓	✓	✓
შერეული შესაფუთი მასალები	✓	✓	✓
ქაღალდი	✓	✓	✓
შერეული ქაღალდი	✓	✓	
მუყაო	✓	✓	✓
საკვების ნარჩენები	✓	✓	✓
სხვა საყოფაცხოვრებო ნარჩენი		✓	✓

როგორც ცხრილში წარმოდგენილი ნარჩენების შემადგენლობიდან ჩანს, ნარჩენების წყაროსთან სეპარირების დანერგვის შემთხვევაში შესაძლებელია წარმოქმნილი ნარჩენების რეციკლირება. თუმცა სეპარირებული შეგროვების ეფექტიანი სისტემის დანერგვისათვის აუცილებელია ნარჩენების შედგენილობის ანალიზის ჩატარება, რეციკლირებადი ფრაქციების პროცენტული რაოდენობის გაანგარიშება და მიღებულ შედეგებზე დაყრდნობით დაგეგმვა.

3.3. არსებული ინფრასტრუქტურა და აღჭურვილობა

3.3.1 ნარჩენების შეგროვება-გატანა

დღესათვის პარკის ტერიტორიის დანაგვიანება ვიზიტორების მიერ წარმოქმნილი ნარჩენებით წარმოადგენს პრობლემას.

ყველა ვიზიტორს არ გამოაქვს საკუთარი ნარჩენი ეროვნული პარკის ტერიტორიიდან, შედეგად პარკში ჩნდება დანაგვიანების კერები. ვიზიტორებს, რომლებსაც არასაკმარისი გარემოსდაცვითი ცოდნა და განათლება აქვთ, თავის წარმოქმნილ ნარჩენებს პარკის ტერიტორიაზე ტოვებენ და აბინძურებენ გარემოს. მტირალას ეროვნულ პარკში იდენტიფიცირებულია ის ადგილები, რომელთა დანაგვიანებაც ყველაზე ხშირად ხდება ესენია: სარეინჯეროს მიმდებარე საპიკნიკე ადგილები, ყოფილი ვიზიტორთა ცენტრის/ ამჟამად სასტუმროს მიმდებარე საპიკნიკე

ადგილები, წაბლნარას ტბის მიმდებარე საპიკნიკე ადგილები, წაბლნარას ჩანჩქერის მიმდებარე საპიკნიკე ადგილები, ცივწყაროს ტურისტული თავშესაფარი და მისი მიმდებარე საპიკნიკე ადგილი, მდინარეზე გადასასვლელი საბაგიროს მიმდებარე ტერიტორია, ზიპლაინის მიმდებარე ტერიტორია (რომლის გვერდით არის გასართობი ატრაქციონი თოკების პარკი), ასევე, მდინარის ნაპირებთან ჩასასვლელი ადგილები (იშვიათად). ნარჩენებით დანაგვიანებული ადგილები მალევე იწმინდება რეინჯერების მიერ.

იმ შემთხვევაში კი თუ ვიზიტორს გამოაქვს საკუთარი ნარჩენი, ის მას ან ათავსებს უახლოეს კონტეინერში ან საკუთარ ავტომობილში, რათა გადაყაროს უახლოეს კონტეინერში.

დღეისათვის, რეინჯერები ნარჩენებს აგროვებენ ხელით და გადააქვთ დაცული ტერიტორიის კუთვნილი ავტომანქანით (2 პიკაპის ტიპის ავტომობილი) მუნიციპალიტეტის მიერ განთავსებულ უახლოეს ნარჩენების შესაგროვებელ კონტეინერებამდე, რომლების პარკის ტერიტორიის გარეთ, საზღვრის მიმდებარედ არის განთავსებული სოფელ ხალაში და სოფელ ჩაქვში.

ერთი, მცირე მოცულობის პლასტმასას კონტეინერი (0.240 მ³) დგას ყოფილ ვიზიტორთა ცენტრთან სოფ.ჩაქვისთავში, საიდანაც ნარჩენები გროვდება და ტრანსპორტირდება რეინჯერების მიერ. ნარჩენების განთავსება ხდება ყოფილ ვიზიტორთა ცენტრიდან/ამჟამად სასტუმროდან 5 კმ-ით დაშორებით, სოფელ ხალაში მდებარე მუნიციპალიტეტის მიერ განთავსებულ ნარჩენების შეგროვების 1,100 მ³ მოცულობის მქონე ლითონის კონტეინერებში.

მიუხედავად იმისა, რომ პარკის ტერიტორიაზე ნარჩენების შეგროვებისთვის კონტეინერები, გარდა ვიზიტორების ცენტრთან არსებული მცირე ზომის კონტეინერისა, არ არის განთავსებული პარკის ტერიტორიის ფარგლებში, მათ შორის არსებული ბილიკების/ გზების გასწვრივ და მიმდებარედ სპონტანური ნაგვსარელები/უკონტროლოდ დაყრილი ნარჩენების კერები არ არის. რეინჯერების მიერ შეგროვებული ნარჩენების გატანის სიხშირე დამოკიდებულია სეზონურობაზე, ტურისტულ პერიოდში ნარჩენების გატანის ინტენსივობა შეიძლება იყოს დღეში 2 ჯერ ან 3 ჯერ, ხოლო არასეზონურ პერიოდში კვირაში ერთჯერ.

ერთი 1,100 მ³ მოცულობის ლითონის კონტეინერი დგას ადმინისტრაციული შენობის მიმდებარე ტერიტორიაზე, სოფელ ჩაქვის ტერიტორიაზე, სადაც ყოველდღე იყრება ოფისში წარმოქმნილი საყოფაცხოვრებო ნარჩენები. კონტეინერის დაცლა ხდება მუნიციპალიტეტის მიერ კვირაში ერთხელ.

ცხრილი 3. ნარჩენების შეგროვების კონტეინერები და სატრანსპორტო საშუალებები

კონტეინერები და სატრანსპორტო საშუალებები	საჭირო დეტალები		შენიშვნა	
ტრანსპორტირება	პიკაპის ტიპის Mitsubishi L 200, 2014 წლის, რეინჯერების ავტომანქანა	2	არ არის ნაგავმზიდი	
ნარჩენების შეგროვება				
კონტეინერი (პლასტმასა, ლითონის, და სხვ.)	ტიპი ორბორბლიანი, ოთხრბორბლიანი და სხვა	მოცულობა (ლ)	რაოდენობა	მდებარეობა
პლასტმასა	ორბორბლიანი	240	1	ყოფილი ვიზიტორთა ცენტრი/ამჟამად სასტუმრო
ლითონის	ოთხრბორბლიანი	1100	2	სოფ. ხალა და ადმინისტრ. ღობის მიმდებარედ

მტირალას ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე ნარჩენების წარმოქმნისა და შეგროვების ძირითადი ადგილებია:

- სარეინჯეროს მიმდებარე საპიკნიკე ადგილები (მოწყობილია ერთი 10 კაციანი და ორი 5 კაციანი საპიკნიკე ადგილი) შესაძლებელია მისვლა ტრანსპორტით;
- ყოფილი ვიზიტორთა ცენტრის/ამჟამად სასტუმროს მიმდებარე საპიკნიკე ადგილები (ერთი 10 კაციანი და ერთი 5 კაციანი ფანჩატური) შესაძლებელია მისვლა ტრანსპორტით;
- წაბლნარას ტბა მიმდებარე საპიკნიკე ადგილები-ტრანსპორტისათვის მიუდგომელია;
- წაბლნარას ჩანჩქერი მიმდებარე საპიკნიკე ადგილები-ტრანსპორტისათვის მიუდგომელია;
- ცივწყაროს ტურისტული თავშესაფარი, რომელიც გათვლილია 8 ვიზიტორზე და მისი მიმდებარე საპიკნიკე ადგილი-ტრანსპორტისათვის მიუდგომელია;
- მდინარეზე გადასასვლელი საბაგროს მიმდებარე ტერიტორია-ტრანსპორტისათვის მიუდგომელია;
- ზიპლაინისა და თოკების პარკის მიმდებარე ტერიტორია-ტრანსპორტისათვის მიუდგომელია;.

მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად (ნარჩენების მართვის კოდექსი), ადგილობრივი მუნიციპალიტეტების პასუხისმგებლობას წარმოადგენს მუნიციპალიტეტი ტერიტორიების დასუფთავება და მოსახლეობისათვის დასუფთავების, ნარჩენების შეგროვებისა და გატანის მომსახურების მიწოდება.

პარკის ტერიტორიაზე მდებარე სოფ.ჩაქვისთავის მოსახლეობას და ამავე (მუნიციპალურ ტერიტორიაზე) მოქმედ საზოგადოებრივი კვების ობიექტს მუნიციპალური ნარჩენების გატანის სერვისი არ მიეწოდება. პრობლემას წარმოადგენს დაცული ტერიტორიის მიმდებარედ არსებული ტერიტორიების დანაგვიანება ადგილობრივი მოსახლეობის მიერ, ნარჩენების შესაგროვების კონტეინერების არსაკმარისი რაოდენობის გამო.

აღნიშნული საკითხი არ არის გათვალისწინებული ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მუნიციპალური ნარჩენების მართვის 5 წლიან 2018-2022წწ გეგმაში. შესაბამისად, მნიშვნელოვანია პარკის ადმინისტრაციის ადგილობრივ მუნიციპალიტეტთან მჭიდრო თანამშრომლობა ამ საკითხის გათვალისწინებისა და გეგმაში შესაბამისი ცვლილებების შეტანა.

კერძოდ, აღნიშნულ ადგილებში კონტეინერების დამატება, განლაგების ოპტიმიზაცია. ნარჩენების შეგროვების კონტეინერებში შეგროვებული ნარჩენების გატანის უზრუნველყოფა, როგორც პარკის ტერიტორიიდან, ასევე მის ფარგლებში არსებული მუნიციპალიტეტის ტერიტორიიდან (სოფელი ჩაქვისთავი და რესტორანი) შესაბამისი ტიპის მაგალითად, 7მ³ ნაგავმზიდით.

3.3.2 ნარჩენების რეციკლირება, დამუშავება და განთავსება

პარკის ტერიტორიაზე არ ხორციელდება წარმოქმნილი საყოფაცხოვრებო ნარჩენების წყაროსთან სეპარირება მათი შემდგომი გადამუშავების მიზნით; ასევე, არ არის დანერგილი ბიოდეგრადირებადი ფრაქციის ცალკე შეგროვება მისი კომპოსტირების მიზნით.

ნარჩენების განთავსება

როგორც უკვე აღინიშნა, მტირალას ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე რეინჯერების მიერ შეგროვებული ნარჩენები გროვდება ნარჩენების შეგროვების მუნიციპალურ კონტეინერებში, საიდანაც ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მიერ ნარჩენების გატანა ხდება ნაგავსაყრელზე.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე შეგროვებული 60–დან 80 ტ–მდე ნარჩენის ტრანსპორტირება ყოველდღიურად ხდება ქ. ოზურგეთში, 60 კმ მანძილზე არსებულ არსახიფათო ნარჩენების ოფიციალურ ნაგავსაყრელზე უფასოდ/გადასახადის გარეშე.

აღნიშნული ნაგავსაყრელი შპს „საქართველოს მყარი ნარჩენების მართვის კომპანიის“ მართვაშია. 2014 წელს კომპანიამ მოახდინა მისი კეთილმოწყობა: შემოიღობა ნაგავსაყრელის ტერიტორია, მასზე განთავსდა სადარაჯო ჯიხური, დამონტაჟდა სახანძრო სტენდი, ნაგავსაყრელის მაჩვენებელი რენდერი და ამკრძალავი ნიშანი; ასევე, ადგილზე დამონტაჟდა 60–ტონიანი სამანქანო სასწორი, მოხდა ტერიტორიის ელექტროფიცირება, მოეწყო მანქანა-მექანიზმების ფარდული. გარდა ამისა, ნაგავსაყრელზე განთავსდა თიხოვანი გრუნტის მარაგი, რომლითაც ხდება შეტანილი ნარჩენების გადაფარვა.

გასათვალისწინებელია, რომ EBRD-ის ფინანსური მხარდაჭერით აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში იგეგმება ახალი, ევროსტანდარტების შესაბამისი არსახიფათო ნარჩენების ნაგავსაყრელის აშენება ქობულეთის მახლობლად სოფ. ცეცხლაურის ტერიტორიაზე, (აღნიშნული საქმიანობის განსახორციელებლად ტენდერის საფუძველზე უკვე შერჩეულია სამშენებლო კომპანია). ქობულეთის მუნიციპალიტეტი აღნიშნული ნაგავსაყრელის ოპერირების დაწყების შემდეგ მოახდენს მტირალას ეროვნული პარკის ტერიტორიის ფარგლებში წარმოქმნილი ნარჩენის ტრანსპორტირებას ამ ახალ ნაგავსაყრელზე.

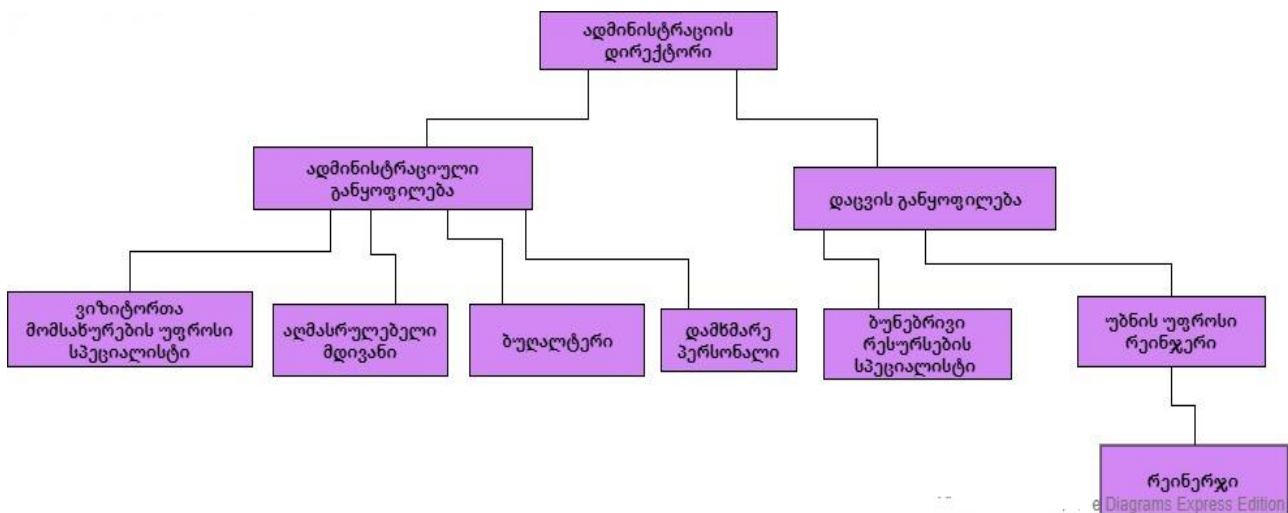
სტიქიური ნაგავსაყრელები

მტირალას ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის ორგანიზებითა და სხვადასხვა საგანმანათლებლო დაწესებულების ჩართულობით ინტენსიურად მიმდინარეობს ეროვნული პარკის აქტიური ტურისტული დასვენების ადგილების პერიოდული დასუფთავება. პარკის ტერიტორიაზე არ არის იდენტიფიცირებული მუდმივმოქმედი სტიქიური ნაგავსაყრელი.

3.4 საკადრო და ორგანიზაციული სტრუქტურა

ეროვნული პარკის პერსონალი წარმოდგენილია ოფისში მომუშავე 5 თანამშრომელითა და 12 რეინჯერით. პარკის ადმინისტრაციაში არცერთი თანამშრომელი არ არის პასუხისმგებელი ნარჩენების მართვაზე. მტირალას ეროვნული პარკის მართვის სტრუქტურა მოცემულია სურათზე 8. დაცული ტერიტორია აღჭურვილია პიკაპის ტიპის ორი სატრანსპორტო საშუალებით, 2 Mitsubishi L 200-ის მარკის მაღალი გამავლობის (4x4) ავტომობილით, 1 სუზუკი ჟიმნითა და 2 კვადროციკლით. დაცული ტერიტორიის პატრულირებისა და მომსახურების მიზნით. რეინჯერების პასუხისმგებლობაა დაცული ტერიტორიის ყველა ზონის პატრულირება და დაცულ ტერიტორიებთან ქცევის წესების დაცვის კონტროლი. ბოლო წლების განმავლობაში გაიზარდა პატრულირების ინტენსივობა, გამკაცრდა დაცულ ტერიტორიაზე მოქცევის წესები და მისი მონიტორინგი.

სურათი 8. მტირალას ეროვნული პარკის საკადრო სტრუქტურის დიაგრამა

3.5. ხარჯები და ხარჯების ამოღება

დღესათვის ნარჩენების მართვაში პარკის ადმინისტრაცია ხარჯს არ სწევს. წარმოქმნილი ნარჩენების შეგროვებასა და მუნიციპალურ კონტეინერებამდე ტრანსპორტირებაზე პასუხისმგებელი პერსონალი შტატით განსაზღვრული არ არის. აღნიშნული საქმიანობა ხორციელდება პარკის რეინჯერების მიერ. თუმცა ადმინისტრაციას აქვს ირიბი ხარჯი-რეინჯერების მიერ შეგროვებული ნარჩენების ტრანსპორტირებისას ბენზინისა და ავტომობილის ცვეთი ხარჯების სახით.

სამომავლოდ ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე ნარჩენებთან დაკავშირებული ხარჯების ყველაზე დიდი წილი ნარჩენების შეგროვებაზე იქნება გასათვალისწინებელი. ხარჯები უნდა მოიცავდეს: ძირითადი აღჭურვილობის შეძენასა და მოვლა-პატრონობას (კონტეინერები, საინფორმაციო ნიშნები და ა.შ.), ნარჩენების შეგროვება-ტრანსპორტირებაზე (მანქანით ტრანსპორტისათვის, ხელმისაწვდომი ადგილიდან შეგროვების შემთხვევაში და სხვა

ტრანსპორტირების საშუალებს მაგალითად, ცხენის გამოყენება, ტრანსპორტისთვის მიუდგომელი ადგილებიდან შეგროვების შემთხვევაში) პასუხისმგებელი მუშახელის ხარჯებს, მუნიციპალური მომსახურების ხარჯებს, ტრანსპორტირების ხარჯებს და ა.შ.

შემოსავალები

მტირალას ეროვნული პარკის ტერიტორიას ემსახურება ადმინისტრაციული ცენტრი, სადაც ვიზიტორებს შეუძლიათ მიიღონ ინფორმაცია დაცული ტერიტორიისა და საჯარო სარგებლობის სხვადასხვა ადგილის შესახებ. ამჟამად, პარკის ტერიტორიაზე შემოსვლა უფასოა და ვიზიტორები იხდიან მხოლოდ მათ მიერ გამოყენებული სერვისების საფასურს, როგორცაა: ტურისტულ თავშესაფრებში და საბანაკე ადგილებში დარჩენა, კემპინგისთვის საჭირო აღჭურვილობის ქირაობა.

მყარი ნარჩენების მართვის ტარიფი ქობულეთის მუნიციპალიტეტში

მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ნარჩენების მართვის გადასახადების გადამხდელეებს წარმოადგენენ: ძირითადად კომერციული სექტორი, იურიდიული პირები და ორგანიზაცია-დაწესებულებები. მოსახლეობა გადასახადისაგან გათავისუფლებულია.

კომერციული და კერძო სუბიექტებისათვის მყარი ნარჩენების მართვის გადასახადის რაოდენობა ფიზიკური პირებისათვის (ლარი/ერთ სულ მოსახლეზე) 1მ³ ნარჩენზე - 1 ლარია თვეში; იურიდიული პირების, ორგანიზაციებისა და დაწესებულებებისათვის – 15 ლარი ერთ კუბურ მეტრ ნარჩენზე.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ნარჩენების შეგროვებისა და ტრანსპორტირების მომსახურების ტარიფის დაანგარიშების მეთოდიკა წარმოდგენილია დანართში 4.

3.6 ნარჩენების შეგროვებისა და რეციკლირების მიზნები

ნარჩენების მართვის ეროვნული სტრატეგიის შესაბამისად ნარჩენების შეგროვებისა და რეციკლირების მიზნები წარმოდგენილია ქვემოთ მდებარე ცხრილის სახით.

ცხრილის 4. ნარჩენების შეგროვებისა და რეციკლირების ეროვნული მიზნები

მუნიციპალური მყარი ნარჩენების შეგროვება	2020	2025	2030
პროცენტი (%)	90%	100%	100%
რაოდენობა (ტონა)			
ქალაქის რეციკლირება	2020	2025	2030
პროცენტი (%)	30%	50%	80%
რაოდენობა (ტონა)			
მინის რეციკლირება	2020	2025	2030
პროცენტი (%)	20%	50%	80%

რაოდენობა (ტონა)			
ლითონის რეციკლირება	2020	2025	2030
პროცენტი (%)	70%	80%	90%
რაოდენობა (ტონა)			
პლასტიკის რეციკლირება	2020	2025	2030
პროცენტი (%)	30%	50%	80%
რაოდენობა (ტონა)			

3.7. მტირალას ეროვნული პარკის ნარჩენების მართვის არსებული სისტემის ხარვეზები

მტირალას ეროვნულ პარკში ნარჩენების მართვის სისტემაში არსებული ხარვეზები წარმოდგენილია ცხრილების სახით.

ცხრილი 5. სამართლებრივი და ინსტიტუციური ჩარჩო

No.	პრობლემა	ეხება (კი/არა)
2	საზოგადოების გარემოსდაცვითი ცნობიერების დაბალი დონე	კი
3	ნარჩენების მართვის სფეროში შესაძლებლობებისა და უნარ-ჩვევების ნაკლებობა	კი
4	ნარჩენების მართვაში კერძო სექტორის არმონაწილეობა	არა
5	ნარჩენების მართვის ინდიკატორების არარსებობა	კი
6	ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ნარჩენების მართვის გეგმაში მტირალას ეროვნული პარკის ნარჩენების მართვის საკითხების არსებობა	კი

ცხრილი 6. ფინანსური ჩარჩო

No.	ხარვეზი/პრობლემა	ეხება (კი/არა)
1	ნარჩენების მართვაში ხარჯების ანაზღაურების შეუძლებლობა	კი
2	„დამზინდურებელი იხდის“ პრინციპის ნაკლებად გამოყენება	კი
3	დამოკიდებულება დაფინანსებაზე ცენტრალური ხელისუფლების მხრიდან	არა
4	კაპიტალური ინვესტიციებისთვის სახსრების სიმცირე	კი
5	ეკონომიკური ინსტრუმენტების არარსებობა	არა

ცხრილი 7. ნარჩენების შეგროვება და ტრანსპორტირება

No.	ხარვეზი/პრობლემა	ეხება (კი/არა)
-----	------------------	----------------

1	ნარჩენების შეგროვების მომსახურებით პარკის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის არ დაფარვა	კი
2	ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერების არასაკმარისი რაოდენობა	კი
6	ნარჩენების სხვადასხვა ნაკადების შეგროვების სქემების არარსებობა	კი
7	ნარჩენების შეგროვებაში ჩართული პერსონალის დამცავი აღჭურვილობის არარსებობა	კი
8	რეგულარული საგანმანათლებლო ღონისძიებების დაგეგმვის არარსებობა	კი
9	სატრანსპორტო საშუალებების/ინფრასტრუქტურის ნაკლებობა	არა
10	მარშრუტებისა და შეგროვების ეფექტიანი დაგეგმვის არარსებობა	კი
11	შეგროვება ხელით შეგროვება	კი
12	პრინციპის „რაც შეგაქვს, ის გამოგაქვს“ ნაკლებად გამოყენება	კი

ცხრილი 8. ნარჩენების დამუშავება

No.	ხარვეზი/პრობლემა	ეხება (კი/არა)
1	ნარჩენების დამუშავების ობიექტების არარსებობა	კი
2	რეციკლირების/კომპოსტირების პრაქტიკის არარსებობა	კი

4 პროგნოზი

მტირალას ეროვნულ პარკში ნარჩენების წარმოქმნის პროგნოზი დამოკიდებულია ვიზიტორების რაოდენობაზე. ვიზიტორების რაოდენობის. სტატისტიკური მონაცემების მიხედვით, გასულ წლებში პარკის დამთვალიერებელთა რაოდენობის მნიშვნელოვანი ზრდის დინამიკა დაფიქსირდა.

პარკის 2015 წელს შემუშავებული მენეჯმენტის გეგმის შესაბამისად დაგეგმილია არსებული ინფრასტრუქტურის გაფართოება: დამატებით 3 საგუშაგოს და ტურისტული და რეინჯერთა თავშესაფრების აშენება. 3 საგუშაგო (ჩაქვისთავის, ყოროლისა და მახუნცეთის) განლაგდება პარკში შესასვლელი გზების პირას. ასევე, ტურისტთა თავშესაფართან სპეციალური ოთახის/სათავსოს კეთილმოწყობა მცველებისათვის.

მტირალას ეროვნული პარკი წარმოადგენს საქართველოში ერთადერთ დაცულ ტერიტორიას, რომლის ბაზაზეც შესაძლებელია საზღვაო და სამთო ტურიზმის შეხამების მოდელის ამოქმედება. ამდენად, შესაძლებელია წარმატებული ტურიზმის, ეკოტურიზმის განვითარება.

შედეგად გაიზრდება ვიზიტორების რაოდენობა და შესაბამისად, წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობაც.

აღსანიშნავია, რომ 2019 წლის 1 თებერვლიდან მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად მუნიციპალიტეტები ვალდებული არიან დაიწყონ ნარჩენების წყაროსთან სეპარაციის სისტემის ეტაპოვრივი დანერგვა. დამატებით, 2019 წლის ბოლოსთვის ძალაში შედის საკანონმდებლო მოთხოვნა „მწარმოებლის გაფართოებული ვალდებულება“, რომლის თანახმადაც პროდუქტის მწარმოებლები და ბაზარზე განმანთავსებლები ვალდებული არიან უზრუნველყონ მათი პროდუქტისგან წარმოქმნილი სპეციფიკური⁵ ნარჩენების სეპარირებული შეგროვება, ტრანსპორტირება და აღდგენა, მათ შორის რეციკლირება და გარემოსთვის უსაფრთხო განთავსება.

აღნიშნული საკანონმდებლო მოთხოვნები გამოიწვევს ბაზრის მოთხოვნის გაზრდას რეციკლირებად მასალაზე და მნიშვნელოვან საფუძველს ქმნის რეციკლირებადი ნარჩენების შეგროვებისა და გადამუშავების სიტემის დასაწერად, მათ შორის დაცულ ტერიტორიებზეც.

მიუხედავად იმისა, რომ პარკში წარმოქმნილი ნარჩენების შედგენილობის ანალიზი არ ჩატარებულა და რეციკლირებადი ფრაქციების პროცენტული რაოდენობა არ არის დათვლილი შემადგენლობიდან გამომდინარე (თავი 3.2, ცხრილი N2) პარკში არსებობს რეციკლირებადი ნარჩენების შეგროვების მნიშვნელოვანი პოტენციალი.

ცხადია, თუ მოხდება პარკის ტერიტორიაზე წარმოქმნილი რეციკლირებადი ნარჩენების სეპარირებული შეგროვება მათთვის გამოყოფილ სპეციალურ კონტეინერებში, შეგროვებული მასალის ხარისხი და ღირებულება გაიზრდება.

ამდენად, შესაძლებელია მუნიციპალიტეტისათვის ან/და კერძო სექტორის წარმომადგენლებისათვის-ხელშეკრულების საფუძველზე, შეგროვებული რეციკლირებადი ნარჩენების გადაცემა.

ასევე, მნიშვნელოვანია, პარკში ნარჩენების შემცირების შესაძლებლობის გამოყენება, მაგალითად, მწვანე შესყიდვები და ადმინისტრაციაში შესაბამისი ქცევის წესები, ნარჩენების ადგილზე რეციკლირება-ბიოდეგრადირებადი ნარჩენების კომპოსტირება.

ზუსტად პროგნოზირებისათვის საჭიროა ნარჩენების შედგენილობისა და რაოდენობის მონიტორინგი.

5 ნარჩენების მართვის დაგეგმვა

წინამდებარე ნარჩენების მართვის გეგმის შემუშავების მიზანია მტირალას ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე წარმოქმნილი ნარჩენებისა მართვის ეფექტიანი სისტემის ჩამოყალიბება,

⁵ სპეციფიკური ნარჩენი – ისეთი პროდუქტისგან წარმოქმნილი ნარჩენი, რომელიც თავისი მახასიათებლებისა და ფართო გავრცელების გამო ნარჩენად გადაქცევის შემდეგ მართვის სპეციფიკური ზომების მიღებასა და მოვლას საჭიროებს (შეფუთვა, ზეთი, საბურავი, ძრავიანი სატრანსპორტო საშუალება, ბატარეა, აკუმულატორი, ელექტრო და ელექტრონული მოწყობილობები და სხვა-ნარჩენების მართვის კოდექსი 2015

გარემოზე ნარჩენებით გამოწვეული უარყოფითი ზემოქმედების მინიმიზაციისა და პრევენციის უზრუნველსაყოფად.

ეროვნული პარკის, როგორც საზოგადოებრივი სარგებლობის ტერიტორიის, ნარჩენების მართვის ეფექტიანი სისტემა და შესაბამისად სამოქმედო გეგმა არის მოქნილი დოკუმენტი, სადაც შესაძლებელია კორექტივების შეტანა ტერიტორიის გამოყენების ცვლილების შესაბამისად ან განვითარებასთან ერთად.

ნარჩენების შეგროვებისათვის საჭირო კონტენერების რაოდენობის, ტიპისა და მათი განლაგების ოპტიმალური ადგილების შერჩევის საფუძველს წარმოადგენს ვიზიტორების იდენტიფიცირებული გადაადგილების მარშრუტები, ვიზიტორების შესვენებისა და ღამისთევის ადგილები და აღნიშნული ტერიტორიების ტრანსპორტისათვის ხელმისაწვდომობა.

სურათზე წარმოდგენილია პარკის დამთვალიერებლებისათვის მოწყობილი 2 ბილიკი.

სურათი 9. მტირალს ეროვნულ პარკში მოწყობილი ვიზიტორთა ბილიკები

5.1. საინფორმაციო ნიშნების განლაგება

დღეისათვის, ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე ლიმიტირებული რაოდენობით არის განლაგებული საინფორმაციო ნიშნები. ნარჩენების მართვის სისტემის შემადგენელია ნაწილია ეფექტიანად ბრენდირებული და ოპტიმალურ ადგილებზე განთავსებული საინფორმაციო ნიშნები, რომელზეც დატანილია პარკის ტერიტორიაზე ნარჩენების მართვის პრინციპები და პარკში ამასთან დაკავშირებით არსებული მოქცევის წესები, ასევე ნარჩენებით გარემოს დანაგვიანებაზე ქვეყანაში მოქმედი საკანონმდებლო სანქციები.

ვიზიტორთა სარგებლობის შორეულ ზონებში მნიშვნელოვანია ინსტრუქციული ხასიათის მაგალითად, „რაც შეგაქვს, ის გამოგაქვს“ პრინციპის შესაბამისი საინფორმაციო ნიშნების განთავსება.

ყველა დაცულ ტერიტორიაზე სტანდარტული დიზაინის საინფორმაციო ნიშნების არჩევა /დადგმის მიზნით დანართში წარმოდგენილია ლაგოდების დაცული ტერიტორიის ნარჩენების მართვის გეგმით (2017) შეთავაზებული ნიმუშები. მტირალას ეროვნულ პარკში ასეთი ნიშნების განთავსების ადგილები განისაზღვრება ვიზიტორთა გადაადგილების მარშრუტის შესაბამისად.

მიზანშეწონილია ნარჩენების მართვასთან დაკავშირებული 16 საინფორმაციო ნიშნის განთავსება ბილიკებზე, ყოველ 1 კილომეტრში. ასევე, არსებული ნიშნების გვერდზე ერთი ნიშნის დამატება.

ადმინისტრაციულ შენობასთან საინფორმაციო სტენდის დადგმა (სულ ერთი).

5.2. ნარჩენების წარმოქმნა და გამოტანა

მტირალას ეროვნული პარკის ვიზიტორების გადაადგილების მარშრუტებზე, ნარჩენების წარმოქმნის მხოლოდ **ორი წყაროდან** არის შესაძლებელი ტრანსპორტით ნარჩენების გამოტანა.

პირველი ტერიტორიაა ადმინისტრაციის შენობიდან 5 კმ არსებული სარეინჯერო, რომლის მიმდებარედ მოწყობილია ერთი 10 კაციანი და ორი 5 კაციანი საპიკნიკე ადგილი. ტერიტორიაზე ნარჩენების შეგროვების კონტეინერი არ არის განთავსებული.

მეორე ტერიტორიას წარმოადგენს ყოფილი ვიზიტორთა ცენტრი და მის მიმდებარედ არსებული ერთი 10 კაციანი და ერთი 5 კაციანი საპიკნიკე ადგილი. აქ ნარჩენების შეგროვებისთვის განკუთვნილი ერთი 240 ლ კონტეინერი დგას.

2018 წელს ვიზიტორთა რიცხვის (56,604 ადამიანი), არსებული კონტეინერების (ერთი 240 ლ ყოფილ ვიზიტორთა ცენტრთან), წარმოქმნილი ნარჩენების სავარაუდო რაოდენობის, ნარჩენების შედგენილობისა და ყველა აღნიშნული მაჩვენებლის მოსალოდნელი ყოველწლიური ზრდის გათვალისწინებით, მიზანშეწონილია სარეინჯეროსთან დაიდგას **ორი⁶ ცალი 240 ლ კონტეინერი**.

⁶ ორივე წერტილში ერთი 240 ლ კონტეინერი (შესაძლებელია იყოს ლითონის ბადიანი) უნდა იქნეს გამოყენებული რეციკლირებადი მასალისათვის- პლასტიკი და ალუმინის ქილები, ხოლო მეორე კონტეინერი დარჩენილი ნარჩენების შესაგროვებლად.

ყოფილ ვიზიტორთა ცენტრთან არსებულ კონტეინერს დაემატოს **ერთი 1,100 ლ** ლითონის კონტეინერი იმ გათვლით, რომ დასუფთავების სერვისი ხელმისაწვდომი გახდეს სოფელ ჩაქვისთავის მოსახლეობისათვის და აქვე მდებარე რესტორნისათვის. როგორც უკვე აღინიშნა, დღეისათვის რესტორანს დასუფთავების სერვისი არ მიეწოდება და შესაბამისად, არც ტარიფი აქვს დადგენილი ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მიერ. ასევე, მიზანშეწონია დაემატოს **ერთი 1,100 ლ** ლითონის კონტეინერი სასტუმროს წინ, რომელიც მოწყობილია ყოფილ ვიზიტორთა ცენტრის შენობაში.

ორივე წერტილში ერთი 240 ლ კონტეინერი (შესაძლებელია იყოს ლითონის ბადიანი) უნდა იქნეს გამოყენებული **რეციკლირებადი მასალისათვის**- პლასტიკი და ალუმინის ქილები, ხოლო მეორე კონტეინერი დარჩენილი ნარჩენების შესაგროვებლად.

მნიშვნელოვანია მუნიციპალიტეტთან მჭიდრო კომუნიკაცია და თანამშრომლობა, რათა ნარჩენები გატანილი იქნეს როგორც დაცული ტერიტორიის ვიზიტორთა ცენტრის და სარეინჯეროს მიმდებარე ტერიტორიებიდან, ასევე, სოფლის მოსახლეობიდან და საზოგადოებრივი კვების ობიექტიდან.

ნარჩენების შეგროვება და გამოტანა ისეთი ადგილებიდან, რომლების **ტრანსპორტისთვის მიუწვდომელია**, კერძოდ:

- წაბლნარას ტბა მიმდებარე საპიკნიკე ადგილები;
- წაბლნარას ჩანჩქერი მიმდებარე საპიკნიკე ადგილები;
- ცივწყაროს ტურისტული თავშესაფარი, რომელიც გათვლილია 8 ვიზიტორზე და მისი მიმდებარე საპიკნიკე ადგილი;
- მდინარეზე გადასასვლელი საბაგიროს მიმდებარე ტერიტორია და
- ზიპლაინის მიმდებარე ტერიტორია

აღნიშნული ტერიტორიებზე ნაგავშხიდი ტრანსპორტით მომსახურება შეუძლებელია ვიზიტორთა ცენტრიდან შორ მანძილზე მდებარეობისა და მისასვლელი გზების რთული რელიეფის გამო. ამდენად, ნაგავშხიდი მანქანებში ჩატვირთვისათვის შესაბამისი ტიპის კონტეინერების დადგმა არ არის მიზანშეწონილი. ნარჩენები შესაძლებელია შეგროვებული და გამოტანილი იქნეს შემდეგი ხერხით:

1. ერთდღიანი ტურით მოსარგებლე ვიზიტორებსა და მათ, რომლებიც ისარგებლებენ თავშესაფრით, ტურის დაწყების წინ უნდა მიეწოდოთ ინფორმაცია მათ მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების მართვის შესახებ. კერძოდ: ბილიკებისა და თავშესაფრის დატოვების შემდეგ მოეთხოვებათ „რაც შეგაქვს, ის გამოგაქვს“ პრინციპის დაცვა, ასევე ინფორმაცია გარემოს დაბინძურების შემთხვევაში კანონით გათვალისწინებული სანქციების შესახებ. ვიზიტორებმა საკუთარი ნარჩენები უნდა გამოიტანონ თავისი ან ადმინისტრაციაში გადაცემული ბიოდეგრადირებადი პარკებით და განათავსონ ისინი ბილიკის დასაწყისში მდებარე კონტეინერებში.
2. მიზანშეწონილია ცივწყაროს თავშესაფართან, ჩიტების სათვალთვალო კომპლუქსთან, წაბლნარას ჩანჩქერთან, წაბლნარას ტბასთან, მდინარეზე გადასასვლელი საბაგიროს დასაწყისში განთავსდეს **5 ცალი 140 ლ კონტეინერი, სტაციონალური**. ამ შემთხვევაში აქ განთავსებული ნარჩენების ტრანსპორტირება განხორციელდება დაცული ტერიტორიების პერსონალის მიერ შესაბამისი პარკებით, დღეისათვის ხელით. მომავალში, მენეჯმენტის გეგმით გათვალისწინებული თავლის მშენებლობის შემთხვევაში, ცხენით. შეგროვებული ნარჩენები განთავსებული უნდა იქნეს

„სიახლოვის პრინციპის“ მიხედვით მუნიციპალური ნარჩენების სისტემასთან შეხების წერტილში: ან სოფელ ხალაში ან/და ადმინისტრაციის შენობის ღობესთან ან/და ვიზიტორთა ცენტრთან მუნიციპალიტეტის მიერ ორგანიზებულ/განთავსებულ საყოფაცხოვრებო ნარჩენების შეგროვების 1,100 ლ კონტეინერებში.

ვიზიტორთა ცენტრში არსებული კონტეინერების მომსახურება უნდა უზრუნველყოს მუნიციპალიტეტმა მინიმალური ტევადობის (მაგალითად, 5მ³ ან 7მ³) ნაგავშიდი ტრანსპორტით, პარკის ადმინისტრაციასთან გაფორმებული ხელშეკრულების საფუძველზე.

5.3. მოთხოვნები კონტეინერების შერჩევისა და განთავსებისადმი

მტირალას ეროვნულ პარკში წარმოქმნილი ნარჩენების ეფექტიანი მართვის სისტემის დანერგვის მიზნით, კონტეინერების შერჩევა და განთავსება უნდა განხორციელდეს შემდეგი კრიტერიუმების გათვალისწინებით:

- კონტეინერი უნდა იყოს სტანდარტული დიზაინის მქონე და გამძლე - ყველა დაცულ ტერიტორიაზე მიზანშეწონილია ერთი სტანდარტული დიზაინის კონტეინერების დადგმა⁷;
- კონტეინერის ტიპი, მასალა, რომლითაც ის დამზადებულია ნარჩენების შემგროვებელი ჯგუფისთვის უნდა იყოს ერთი ადგილიდან მეორეზე ხელით მარტივად გადასატანი;
- კონტეინერი უნდა შეესაბამებოდეს ნარჩენების შემგროვებელი ავტომანქანის კონტეინერების ჩატვირთვის მექანიზმს;
- იოლად ხელმისაწვდომი ვიზიტორებისათვის, მათ შორის ბავშვებისათვის, ცხოველებისგან დაცული. იქ, სადაც ტრანსპორტით შესაძლებელია მისვლა - ხელმისაწვდომი ნარჩენების შემგროვებელი მანქანებისთვის;
- ყველა კონტეინერი, განსაკუთრებით რეციკლირებადი (პლასტიკისა და ალუმინის ქილების) ნარჩენების შეგროვებისათვის განკუთვნილი კონტეინერები, კარგად უნდა იყოს ეტიკეტირებული (ნათლად უნდა იყოს მითითებული რა ტიპის ნარჩენების განთავსება უნდა მოხდეს კონკრეტულ კონტეინერში), კონტეინერში ნარჩენების სათანადო ფრაქციის სწორედ განთავსების პროცესის ხელშეწყობის მიზნით;
- როგორც შერეული მუნიციპალური ნარჩენების, ისე რეციკლირებადი მასალებისთვის განკუთვნილი კონტეინერები, განთავსებული უნდა იყოს აქტიური სარგებლობის უბნებთან ახლოს. ორგანულად უნდა ერწყმოდეს გარემოს და არ უნდა არღვევდეს პარკის ესთეტიურ მხარეს;
- ნარჩენებისა და რეციკლირებადი მასალების შეგროვებისათვის განკუთვნილი კონტეინერები უნდა განლაგდეს ერთ ადგილზე, რათა ნარჩენების წარმომქმნელები აქტიურად ჩაერთონ ეროვნულ პარკში ნარჩენების შეგროვებისა და გადამუშავების პროგრამაში.

ნარჩენების რეციკლირებადი ფრაქციის (პლასტიკი, ალუმინის ქილები, ქაღალდი) შეგროვების პილოტირებისა და გასაღების ბაზრის კვლევისა და შეწავლის საფუძველზე სამომავლოდ

⁷ სტანდარტული დიზაინის კონტეინერის შერჩევისათვის 31 დანართში წარმოდგენილია ლაგოდების დაცული ტერიტორიის ნარჩენების მართვის გეგმით (2017) შეთავაზებული კონტეინერების ტიპები.

შესაძლებელია დაიგეგმოს მტირალას ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე ადგილის გამოყოფა შეგროვებული რეციკლირებადი მასალების კონსოლიდირებისთვის. სავარაუდოდ, ვიზიტორთა ცენტრის მიმდებარედ.

ამასთან, რეციკლირებადი მასალების შეგროვების ადგილი ისე უნდა შეირჩეს, რომ იყოს იზოლირებული, არ დაარღვიოს პარკის ტერიტორიის ესთეტიური მხარე და იყოს ტრანსპორტისათვის ადვილად მისაწვდომი.

პარკის ადამიანური რესურსებისა და შეგროვებულ რეციკლირებად მასალებზე მოთხოვნის გათვალისწინებით შესაძლებელია სათანადო პირობების შექმნა და რეციკლირებადი მასალების ხელმეორედ სეპარაცია.

5.4. კომპოსტირება

დაცულ ტერიტორიაზე დიდი რაოდენობით ორგანული ნარჩენების წარმოქმნის თავიდან აცილებისა და ამავე დროს, სასარგებლო პროდუქტის მიღების შესაძლებლობის გამოყენების მიზნით, მიზნშეწონილია კომპოსტირების პროგრამის დანერგვა.

ამდენად, ორგანული ნარჩენების წყაროსთან სეპარაციის დანერგვისა და ნარჩენების შემცირების მიზნით მტირალას ეროვნულ პარკში ვიზიტორთა ცენტრთან შესაძლებელია მოეწყოს კომპოსტირების უბანი. აღნიშნული საქმიანობის განხორციელებას აქვს არამარტო ნარჩენების შემცირებისა და რესურსად გამოყენების მიზანი, არამედ ის ვიზიტორებისათვის საგანმანათლებლო ხასიათის ღონისძიებასაც წარმოადგენს. კომპოსტირების პროგრამა უნდა მოიცავდეს კომპოსტირებადი მასალების შეგროვებას, სადაც მოხდება პარკის ტერიტორიიდან და კვების ობიექტიდან საკომპოსტო მასალის შეგროვება, ტრანსპორტირება, მარტივი ტექნოლოგიის გამოყენებით გადამუშავება და კომპოსტის მიღება, რომელიც შესაძლებელია გამოყენებულ იქნეს პარკის ტერიტორიაზე ან გაიყიდოს დაინტერესებულ მხარეებზე (იხილეთ 5 დანართი). რესტორანთან ეროვნული პარკის ადმინისტრაციამ საკომპოსტე მასალის შეგროვების მიზნით უნდა გააფორმოს შესაბამისი ხეკლშეკრულება.

ამასთან, კომპოსტირებისათვის ადგილი ისე უნდა შეირჩეს, რომ უარყოფით გავლენას არ უნდა ახდენდეს ეროვნული პარკის ესთეტიურ მხარეზე. კომპოსტირებისთვის გამოყოფილი ადგილის სიდიდე შესაძლებელია უფრო ზუსტად განისაზღვროს წარმოქმნილი ბიოდეგრადირებადი ნარჩენების რაოდენობის დადგენის შემდეგ.

მნიშვნელოვანია, რომ პარკის პერსონალმა გაიაროს კომპოსტირების შესახებ სწავლება, რათა შემდგომ კომპოსტირების პროცესის ეფექტიანად ოპერირება. ამასთან, მნიშვნელოვანია კომპოსტირების პროცესის ხარისხის კონტროლი მაღალი ხარისხის კომპოსტის მისაღებად.

კომპოსტი შეიძლება გამოყენებულ იქნას როგორც პარკის ტერიტორიაზე გამწვანების ან ტერიტორიის მომსახურების მიზნით. ასევე, პარკის ტერიტორიაზე არსებული გზების მიმდებარედ განლაგებული ჭრაგავლილი ტერიტორიების დაცვისა და აღდგენის სამუშაოებისათვის. კერძოდ: გზების გაყოლებაზე არსებული 15-20 მ სიგანის ზოლში ფერდობების ჩამოშლისა და დახრამვის მოვლენების პრევენციის მიზნით, არსებული მარადმწვანე, ფოთოლმცვენი, კენკროვანი და სხვადასხვა ფერად მოყვავილე ბუჩქნარი სახეობების (შქერი, წყავი, იელი, ძახველი და სხვა) შესანარჩუნებლად. ამასთან, ეს გზები მომავალში შეიძლება გამოყენებულ იქნეს ტურისტული მიზნებით.

5.5. ცნობიერების ამაღლების პროგრამები

ეროვნული პარკის ნარჩენების მართვის სისტემის წარმატების მნიშვნელოვანი ფაქტორია დაცული ტერიტორიის მომსახურე პერსონალისა და ვიზიტორების განათლება და ინფორმირებულობის მაღალი დონის უზრუნველყოფა.

ცნობიერების ამაღლების ეფექტიანი პროგრამის შემუშავებითა და დანერგვით შესაძლებელია მიღწეულ იქნეს ქცევის საჭირო ცვლილებები. საგანმანათლებლო პროგრამამ უნდა მოიცვას შემდეგი საკითხები:

- ეროვნული პარკის თანამშრომლების შესაძლებლობების გაძლიერება ნარჩენების მართვის საკითხებზე, სწავლებებისა და საინფორმაციო მასალების (საინფორმაციო ბიულეტენები, ლიფლეტები და ა.შ.) მუდმივად მიწოდება /განხილვის გზით;
- პარკის ადმინისტრაციის მიერ მწვანე შესყიდვების მიდგომის დანერგვა დაცულ ტერიტორიაზე წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობის შესამცირებლად, როგორც ადმინისტრაციის მიერ პროდუქტების, ასევე, სხვადასხვა სამუშაოსა და მომსახურების შესყიდვის დროს. მწვანე შესყიდვების მოთხოვნა ასევე უნდა გავრცელდეს ყველა იმ ფიზიკურ თუ იურიდიულ პირზე, რომლებიც პარკში ვიზიტორებზე ყიდიან სხვადასხვა პროდუქტს;
- ვიზიტორების ინფორმირება ნარჩენების მართვის საკითხებზე მტირალას დაცული ტერიტორიის დათვალიერებამდე და გადაადგილების დროს. მათთვის საინფორმაციო ბროშურებისა და ბიოდეგრადირებადი პარკების დარიგება (ნარჩენების გამოსატანად), წყაროსთან სეპარაციის წახალისების მექანიზმების შემუშავებით;
- ეროვნული პარკის ფარგლებში (სოფელი ჩაქვისთავი) და მიმდებარედ მცხოვრები მოსახლეობის ინფორმირება ნარჩენების მართვის ეფექტიანი სისტემის მნიშვნელობასა და ეროვნულ პარკში ნარჩენების მართვის პროგრამის შესახებ;
- მტირალას ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე საგანმანათლებლო სპეციალური ტურების ორგანიზება თემების, სკოლების და მოსახლეობისათვის;
- ნარჩენების მართვის საკითხებთან დაკავშირებული ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა მტირალას ეროვნული პარკისა და დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ვებგვერდებზე;
- დასუფთავების აქციების ორგანიზება, ფართო საზოგადოების წარმომადგენლების, მოხალისეების მონაწილეობით, დატვირთული სეზონის დაწყებამდე.

6. მონიტორინგი

ნარჩენების მართვის გეგმის ეფექტიანად რეალიზებისათვის მნიშვნელოვანია მონიტორინგის სისტემის დანერგვა, რომელიც მოიცავს შემდეგ კომპონენტებს:

- ვიზიტორების მიერ მტირალას ეროვნულ პარკში ნარჩენების მართვის დადგენილი წესებისა და მოთხოვნების შესრულების მონიტორინგი. პრინციპის „რაც შეგაქვს, ის გამოგაქვს“ დაცვა, რეციკლირებადი ფრაქციების შესაბამის კონტეინერებში განთავსება, ნარჩენებით გარემოს დაბინძურების პრევენცია;
- ვიზიტორების გადაადგილების უბნებში მოსალოდნელი მყარი ნარჩენების შეგროვების კონტეინერების ოპტიმალური რაოდენობისა და მოცულობის დასაზუსტებლად ტურისტული სეზონის დასაწყისში, სეზონის პიკის დროს ნარჩენების რაოდენობისა და შედგენილობის მონიტორინგი;
- ნარჩენების კონტეინერების ეფექტიანობის შეფასება;
- კონტეინერების მდგომარეობის შეფასება და დაზიანებული კონტეინერების მაქსიმალურად სწრაფად გამოცვლა;
- ნარჩენების მართვასთან დაკავშირებული საინფორმაციო ნიშნების მუდმივი მონიტორინგი და საჭიროებისამებრ, მათი შეკეთება/გამოცვლა/დამატება;
- ეროვნული პარკის ნარჩენების მართვის სისტემის რეგულარული პერიოდული შეფასება.

მიღებული შედეგების მიხედვით კონტეინერების მომსახურების ოპტიმალური სიხშირისა და მოცულობის დადგენას.

მონიტორინგის შედეგების ასახვა უნდა მოხდეს პარკის ნარჩენების მართვის სამოქმედო გეგმაში შესაბამისი ცვლილებების შეტანით.

მნიშვნელოვანია სისტემატური და მუდმივი კომუნიკაცია ადგილობრივი მუნიციპალური ნარჩენების მართვაზე პასუხისმგებელ თვითმმართველობის წარმომადგენლებთან, ეროვნული პარკისა და მუნიციპალიტეტის ნარჩენების ნარჩენების მართვის სისტემების ურთიერთთანხვედრაში ყოფნის უზრუნველსაყოფად.

7. დაფინანსება

მტირალას ეროვნულ პარკში ნარჩენების მართვაში გაწეული/გასაწევი ხარჯი შედგება, საინფორმაციო ნიშნების დამზადება/დადგმის, ნარჩენების გასათავსებლად საჭირო კონტეინერების შეძენა-მოვლის, კონტეინერებიდან ნარჩენების შეგროვების ხარჯისგან, ასევე დანაგვიანებული ადგილების პერმანენტულად დასუფთავების ხარჯებისგან. ღნიშნული ფინანსური ხარჯები შეიძლება მოიცავდეს შრომის, სატრანსპორტო საშუალებისა და აღჭურვილობის შეძენისა და ექსპლუატაციის ხარჯებს, კერძო გადამზიდავებთან (EPR სქემაში მონაწილე ბიზნესებთან) ან მუნიციპალიტეტებთან გაფორმებული ხელშეკრულებების ხარჯებს. ასევე პარკის თანამშრომლებისა და მიმდებარე თემების ნარჩენების მართვის კუთხით განათლებისა და სწავლების ხარჯებს.

მტირალას ეროვნულ პარკში ნარჩენების მართვის ინტეგრირებული სისტემის დასაწერად მნიშვნელოვანია საერთაშორისო დონორ ორგანიზაციებთან და საფინანსო ინსტიტუტებთან მჭიდრო თანამშრომლობა და დაფინანსების მოძიება.

8. ნარჩენების მართვის სამოქმედო გეგმა

ცხრილი 10. მტირალას ეროვნული პარკის ნარჩენების მართვის სამოქმედო გეგმა

მიზანი: პარკის ტერიტორიის ნარჩენების მართვის ეფექტიანი სისტემის ჩამოყალიბება

ამოცანა	ლონისძიებები	პასუხისმგებელი შესრულებაზე	განხორციელების პერიოდი	ხარჯები	დაფინანსების წყარო
1. ნარჩენებს შეგროვების მუნიციპალური მომსახურების მიწოდების უზრუნველყოფა დაცულ ტერიტორიაზე და მის მიმდებარედ არსებულ თემებში	1.1. ნარჩენების შეგროვების კონტეინერული სისტემის დანერგვა - სოფელი ჩაქვისთავი, საზოგადოებრივი კვების ობიექტი - ერთი 1100ლ და ორი 240 ლ კონტეინერის განთავსება	ქობულეთის მუნიციპალიტეტი დაცული ტერიტორიის ადმინისტრაცია (ურთიერთ შეთანხმების საფუძველზე)	2020-2022	დაახლოებით 2 000 ლარი	ქობულეთის მუნიციპალიტეტი, პარკის ადმინისტრაცია-
	1.2. პარკის ტერიტორიიდან ნარჩენების უსაფრთხოდ გამოტანის უზრუნველყოფა (5მ3 ან 7მ3 ნაგავშიდით)	ქობულეთის მუნიციპალიტეტი	2020-2022	დაახლოებით 130 000 ევრო	ქობულეთის მუნიციპალიტეტი
	1.2 ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ნარჩენების სისტემაში ინტეგრირების უზრუნველყოფა-პარკის ადმინისტრაციიდან საკონტაქტო/პასუხისმგებელი პირის დანიშვნა ნარჩენების მართვის საკითხებზე	დაცული ტერიტორიის ადმინისტრაცია ქობულეთის მუნიციპალიტეტთან მჭიდრო თანამშრომლობით	2020		
	1.3 პარკის შესასვლელში (მანქანების პარკირების ადგილზე) მუნიციპალური ნარჩენების	ქობულეთის მუნიციპალიტეტი	2020-2021	დაახლოებით 600 ლარი	ქობულეთის მუნიციპალიტეტი

ამოცანა	ლონისძიებები	პასუხისმგებელი შესრულებაზე	განხორციელების პერიოდი	ხარჯები	დაფინანსების წყარო
	სეპარირებული შეგროვებისათვის კონტეინერების განთავსება	დაცული ტერიტორიის ადმინისტრაცია (ურთიერთ შეთანხმების საფუძველზე)			
	1.2. ბილიკების დასაწყისში, შუაში და ბოლოში ნარჩენების შეგროვების მცირე ზომის კონტეინერების განთავსება და მისი მომსახურება (5 ცალი 140 ლიტრიანი)	დაცული ტერიტორიის ადმინისტრაცია	2020-2021	დაახლოებით 1500 ლარი	პარკის ადმინისტრაცია, დონორები, დაფინანსების მოპოვების შემთხვევაში
2 ცნობიერების ამაღლების ღონისძიებები ნარჩენების მართვის საკითხებზე	2.1 ვიზიტორებისათვის ინფორმაციის მიწოდების უზრუნველყოფა პარკში ნარჩენების მართვის სკითხვებზე	დაცული ტერიტორიის ადმინისტრაცია ადგილობრივ რესურსცენტრთან მჭიდრო თანამშრომლობით	2020-2030		პარკის ადმინისტრაცია, დონორები, დაფინანსების მოპოვების შემთხვევაში
	2.2 პარკის თანამშრომლების შესაძლებლობების გაძლიერების ღონისძიებები - ტრეინინგის ორგანიზება ნარჩენების მართვის საკითხებზე	დაცული ტერიტორიის ადმინისტრაცია ქობულეთის მუნიციპალიტეტთან მჭიდრო თანამშრომლობით	2020-2023		პარკის ადმინისტრაცია, დონორები, დაფინანსების მოპოვების შემთხვევაში
	2.3 ვიზიტორთა აქტიური სეზონისათვის მოხალისეთა გუნდის ჩამოყალიბება და მომზადება ნარჩენების მართვის საკითხებზე- ადგილობრივი თემებისა და ახალგაზრდების ჩართულობით	დაცული ტერიტორიის ადმინისტრაცია ქობულეთის მუნიციპალიტეტსა და ადგილობრივ რესურსცენტრთან	2020-2030		პარკის ადმინისტრაცია, დონორები, დაფინანსების მოპოვების შემთხვევაში

ამოცანა	ლონისძიებები	პასუხისმგებელი შესრულებაზე	განხორციელების პერიოდი	ხარჯები	დაფინანსების წყარო
		მჭიდრო თანამშრომლობით			
	2.4 საინფორმაციო ბანერების /ნიშნების დიზაინის შემუშავება და განლაგება ბილიკებზე (ნარჩენების კონტეინერების მიმდებარედ და ვიზიტორების შესვენების ადგილებში) 16 ნიშანი	დაცული ტერიტორიის ადმინისტრაცია	2020-2021		პარკის ადმინისტრაცია, დონორები, დაფინანსების მოპოვების შემთხვევაში
	2.5 საგანმანათლებლო-საინფორმაციო მასალის მომზადება და ვიზიტორებისთვის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა	დაცული ტერიტორიის ადმინისტრაცია ადგილობრივ რესურს ცენტრთან თანამშრომლობით	2020-2030		პარკის ადმინისტრაცია, დონორები, დაფინანსების მოპოვების შემთხვევაში
	2.6 „რაც შეგაქვს, ის გამოგაქვს“ პრინციპის შესახებ ვიზიტორებისათვის ინფორმაციისა მიწოდება და მათი უზრუნველყოფა ბიოდეგრადირებადი საშუალო ზომის პარკებით (სიმბოლურ ფასად)	დაცული ტერიტორიის ადმინისტრაცია ქობულეთის მუნიციპალიტეტთან მჭიდრო თანამშრომლობით	2020-2030		პარკის ადმინისტრაცია, დონორები, დაფინანსების მოპოვების შემთხვევაში
	2.7 დასუფთავების აქციების მოწყობა ახალგაზრდული ორგანიზაციებისა და სკოლის მოსწავლეების მონაწილეობით	დაცული ტერიტორიის ადმინისტრაცია ქობულეთის მუნიციპალიტეტსა და ადგილობრივ რესურს	2020-2030		პარკის ადმინისტრაცია, დონორები, დაფინანსების მოპოვების შემთხვევაში

ამოცანა	ლონისძიებები	პასუხისმგებელი შესრულებაზე	განხორციელების პერიოდი	ხარჯები	დაფინანსების წყარო
		ტრთან მჭიდრო თანამშრომლობით			
	2.8 მედია ტურის ორგანიზება ადგილობრივი და ცენტრალური მასმედიის მონაწილეობით დაცულ ტერიტორიაზე ნარჩენების მართვის საკითხებზე	დაცული ტერიტორიის ადმინისტრაცია აჭარის ტურიზმისა და კურორტების მართვის დეპარტამენტთან მჭიდრო თანამშრომლობით	2020-2030		პარკის ადმინისტრაცია, დონორები, დაფინანსების მოპოვების შემთხვევაში
	2.9 ღია კარის დღის მოწყობა და საზოგადოების ინფორმირებულობა პარკის მნიშვნელობასა და ნარჩენების მართვის რეგულაციებზე (მაგალითად, ჯარიმები გარემოს დაზინძურებაზე)	დაცული ტერიტორიის ადმინისტრაცია ქობულეთის მუნიციპალიტეტსა და ადგილობრივ რესურსცენტრთან თანამშრომლობით	2020-2030		პარკის ადმინისტრაცია, დონორები, დაფინანსების მოპოვების შემთხვევაში
	2.10 დაცულ ტერიტორიაზე ნარჩენების მართვის საკითხებზე საგანმანათლებლო პროგრამის მომზადება და გარემოსდაცვით საგანმანათლებლო პაკეტებში გათვალისწინება	დაცული ტერიტორიის ადმინისტრაცია ქობულეთის რესურსცენტრთან მჭიდრო თანამშრომლობით	2020-2030		პარკის ადმინისტრაცია, დონორები, დაფინანსების მოპოვების შემთხვევაში
3. ნარჩენების პრევენცია, წყაროსთან სეპარაციის	3.1 პარკის ადმინისტრაციულ შენობასთან და ტურისტთა თავშესაფართან პლასტმასას ნარჩენებისა (ბოთლების) და	დაცული ტერიტორიის ადმინისტრაცია ქობულეთის მუნიციპალიტეტთან	2020-2030		პარკის ადმინისტრაცია

ამოცანა	ღონისძიებები	პასუხისმგებელი შესრულებაზე	განხორციელების პერიოდი	ხარჯები	დაფინანსების წყარო
დანერგვა და გადამუშავება	ალუმინის ქილების სეპარირებული შეგროვება	მჭიდრო თანამშრომლობით			
	3.2 პარკის ადმინისტრაციის მიერ ადგილობრივი და ცენტრალიზებული შესყიდვების განხორციელება „მწვანე შესყიდვების“ ⁸ პრინციპით.	დაცული ტერიტორიის ადმინისტრაცია	2020-2030		პარკის ადმინისტრაცია
	3.3 ადმინისტრაციის შენობაში ქაღალდის სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკის დანერგვა და განხორციელება	დაცული ტერიტორიის ადმინისტრაცია ქობულეთის მუნიციპალიტეტთან თანამშრომლობით	2020-2030		პარკის ადმინისტრაცია
	3.4 მარტივი კომპოსტირების შესახებ სწავლების ჩატარება პარკის ადმინისტრაციისა და კვების ობიექტის თანამშრომლებისათვის	დაცული ტერიტორიის ადმინისტრაცია ქობულეთის მუნიციპალიტეტთან თანამშრომლობით	2020-2021		პარკის ადმინისტრაცია
	3.5 კომპოსტირების პილოტირება - პარკში მდებარე რესტორნიდან და პარკის ტერიტორიიდან ბიოდეგრადირებადი ნარჩენების შეგროვება და კომპოსტირება	დაცული ტერიტორიის ადმინისტრაცია და რესტორნის ადმინისტრაცია	2020-2030		პარკის ადმინისტრაცია დონორები, მათგან დაფინანსების მოპოვების შემთხვევაში

⁸ მწვანე შესყიდვები - მდგრადი, ეთიკური და პასუხისმგებლიანი შესყიდვა ნიშნავს ისეთი პროდუქციის შეძენას, რომელიც მინიმალურ ზეგავლენას ახდენს გარემოზე. ამ დროს მხოლოდ ისეთი პროდუქტების შესყიდვა ხდება, რომელთა გამოყენების შედეგადაც მინიმალური რაოდენობის ნარჩენი წარმოიქმნება. მაგალითად, ერთჯერადი მოხმარების ნივთების ჩანაცვლება მრავალჯერადი გამოყენების ნივთებით, საწმენდი და სხვა საშუალებებისთვის დიდი ზომის მრავალჯერადი დისპენსერების გამოყენება, საკვები პროდუქტების დიდი რაოდენობით ყიდვა.

ამოცანა	ღონისძიებები	პასუხისმგებელი შესრულებაზე	განხორციელების პერიოდი	ხარჯები	დაფინანსების წყარო
		ქობულეთის მუნიციპალიტეტთან თანამშრომლობით			
5. მტირალას ეროვნულ პარკში ნარჩენების შესახებ მონაცემებისა და ინფორმაციის სისტემის შემუშავება	5.1. წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობისა და შემადგენლობის შესახებ მონაცემების შეგროვება	დაცული ტერიტორიის ადმინისტრაცია	2020-2030		პარკის ადმინისტრაცია
	5.2. ნარჩენების შესახებ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა	დაცული ტერიტორიის ადმინისტრაცია	2020-2023		პარკის ადმინისტრაცია
6. ნარჩენების მართვის სისტემის ეფექტიანობის უზრუნველყოფა	მონიტორინგის გეგმის შემუშავება და განხორციელება	დაცული ტერიტორიის ადმინისტრაცია	2020-2030		პარკის ადმინისტრაცია

დანართები

დანართი 1. მტირალას ეროვნული პარკის აღწერა

არსებული ზედაპირული წყლები

პარკის ტერიტორიაზე მრავალი საშუალო და მცირე მდინარეა. ძირითად ჰიდროარტერიებს წარმოადგენს ქობულეთ-ჩაქვის ქედის ზღვისკენ მიქცეულ ფერდობზე მდინარეები ჩაქვისწყალი და ყოროლისწყალი, რომლებიც შავ ზღვაში უშუალოდ ჩაედინებიან, ხოლო ქედის სამხრეთ ფერდობზე – მდ. აჭარისწყლის შენაკადები დოლოგანი, ზუნდაგისწყალი და სხვა. ბევრი მდინარე ჭორომებსა და ჩანჩქერებს ქმნის. პარკის ტერიტორიაზე მრავლადაა სამკურნალო თვისებებით მდიდარი გამორჩეული მინერალური და მტკნარი წყარო.

მტირალას ეროვნული პარკის ნიადაგები

პარკის ტერიტორიაზე ძირითადად 3 ტიპის ნიადაგია გავრცელებული. პარკის დასავლეთ საზღვართან ზ.დ.-დან 600 მ-მდე მცირე ფართობზე გავრცელებულია კავკასიისათვის მეტად იშვიათი წითელმიწები, რომლებზეც შერეულ ფართო ფოთლოვან ტყეებს ვხვდებით. ხოლო პარკის ტერიტორიაზე, აბსოლუტური სიმაღლის მატებასთან ერთად, წითელმიწები იცვლება ყველაზე ფართოდ გავრცელებული ყვითელმიწა ყომრალი და ტყის ყომრალი ნიადაგებით, რომლებიც წარმოდგენილია ძირითადად წიფლნარით და წიფლნარ-წაბლნარით. ჭალებში აქა-იქ ალუვიური ნიადაგების ფრაგმენტებს ვხვდებით.

მტირალას ეროვნული პარკის მცენარეული სამყარო

პარკის ტერიტორიის თითქმის 100% ტყითა და გაუვალი ბუჩქნარითაა დაფარული და რელიქტურ მცენარეთა იშვიათი მრავალფეროვნებით ხასიათდება. აქ გავრცელებულია 68 ოჯახის 202 გვარის 284 სახეობა, მათ შორის, ხემცენარეთა – 18, ბუჩქების – 21 და ბალახების – 245 სახეობაა. 16 სახეობა ენდემურია, მათ შორის, კავკასიის – 5, საქართველოს – 1, კოლხეთის – 3 და აჭარის – 3 ენდემია. ამასთან, საქართველოს წითელ ნუსხაში შეტანილი იშვიათი რელიქტური ენდემები: მედვედევის არყი (*Betula medwedewii*), უნგერნის შქერი (*Rhododendron ungerianum*), ეპიგეა (*Epigaea gaultherioides*) მსოფლიოში მხოლოდ აჭარასა და თურქეთის მიმდებარე ტერიტორიაზე გვხვდება.

მტირალას ეროვნული პარკის ცხოველთა სამყარო

პარკის ტერიტორიის ცხოველთა სამყარო, წინასწარი შესწავლის შედეგების მიხედვით, (ძუძუმწოვრები, ფრინველები, ამფიბიები და რეპტილიები, თევზები) წარმოდგენილია 95 სახეობით. მათგან 9 სახეობა (დამურები –სამხრეთული ცხვინალა და ევროპული მაჩქათელა, კავკასიური ციყვი, დიდი მყივანი არწივი, გავაზი, კავკასიური სალამანდრა, კავკასიური გველგესლა და პეპელები – აპოლონი და კავკასიური ზერინთია) შეტანილია IUCN-ის წითელ ნუსხაში, როგორც გლობალურად საფრთხის ქვეშ მყოფი სახეობები, ხოლო 23 სახეობა საქართველოს წითელ ნუსხაში. პარკის ტერიტორიაზე გავრცელებულია მსხვილი ძუძუმწოვრები (მაგალითად, შველი (*Capreolus capreolus*) და გარეული ღორი (*Sus scrofa*), მურა დათვი, ფოცხვერი და სხვ.) ასევე, შედარებით დიდი ზომის ფრინველები: ჩია არწივი (*Hieraetus*

pennatus), ძერა (*Milvus migrans migrans*), ირაო (*Pernis apivorus*), ქორი (*Acipiter gentilis marginatus*) და სხვ.

კლიმატური პირობები

პარკის ტერიტორიისათვის დამახასიათებელი ატმოსფერული ნალექების საშუალო წლიური მაჩვენებელი 2,000 მმ-ზე მეტია, ხოლო მთა დიდი მტირალას ზღვისკენ მიქცეულ ფერდობებზე 4,000 მმ-საც კი აღემატება, რაც მნიშვნელოვანწილად განაპირობებს ადგილობრივი ბიოტის უნიკალურობას. ჰაერის ტენიანობა შეადგენს 80–85%-ს, ხშირია ნისლიანი დღეები, რაც თავისებურ ელფერს ანიჭებს მარადმწვანე ქვეტყით მოცულ, გაუვალ კოლხურ ტყეებს. ჰაერის საშუალო წლიური ტემპერატურა აბსოლუტური სიმაღლის მიხედვით მერყეობს 10– 120C-დან (500-600 მ ზ.დ.) 5–60C-მდე (1000-1200 მ). მთის ქვედა სარტყელში ყველაზე თბილი თვის (აგვისტო) საშუალო მაჩვენებელია 200 C, უცივესი თვის (იანვარი)–20C. აბსოლუტური მინიმუმი ზ.დ.-დან 1000-1200 მ-ზე –13,60 C -ს აღწევს. პარკის ტერიტორიაზე უყინვო დღეთა რიცხვი საშუალოდ 274-ია. თოვლის საფარის სიმძლავრე მთის შუა და ზედა სარტყლებში ხშირად 3-4 მეტრს (ზოგან მეტსაც) აღწევს. ნარჩენების მართვისთვის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ტემპერატურა და ნალექები.

ცხრილი 1. კლიმატური პირობები

მონაცემები	საჭირო დეტალები	ერთეული	რატომ არის მნიშვნელოვანი
ტემპერატურა	10– 12 ზღვის დონიდან 500-600 მეტრზე, საშუალო - 20 5–6 ზღვის დონიდან 1,000-1,200 მ, აბსოლუტური min –13,6	°C	ცხელი და ცივი სეზონი ზეგავლენას ახდენს - ნარჩენების შეგროვებისა და ტრანსპორტირების ლოგისტიკაზე (მაგ., ცხელ სეზონში აუცილებელია ნარჩენების, განსაკუთრებით, ბიოლოგიური ნარჩენების, შეგროვების სიხშირის გაზრდა) - ნარჩენების დამუშავების პროცედურასა და გამოსაყენებელ აღჭურვილობაზე - კომპოსტირების პროცესზე
ნალექები	2,000-4,000	მმ	ზეგავლენას ახდენს - ნარჩენებში წყლის შემცველობაზე - ნარჩენების დამუშავების პროცედურასა და გამოსაყენებელ აღჭურვილობაზე - კომპოსტირების პროცესზე

დანართი 2. ნარჩენების ნაკადების სიმკვრივე და მასა⁹

ნარჩენების ნაკადები	2 ბორბლიანი კონტეინერი	4 ბორბლიანი კონტეინერი	140 ლ 2 ბორბლ ტ	240ლ 2 ბორბლ ტონა	1,100ლ 4 ბორბლ ტონა
	სიმკვრივე ტ/მ ³				
კომერციული ნარჩენები	0.083	0.081	0.012	0.020	0.088
მშრალი შერეული რეციკლირებადი ნარჩენები- პლასტიკის ბოთლები და ალუმინის ქილები	0.030	0.030	0.003	0.004	0.020
მშრალი შერეული რეციკლირებადი- პლასტიკის ბოთლები და ალუმინის ქილები, კარდონი და ქაღალდი	0.062	0.062	0.005	0.009	0.041
მშრალი შერეული რეციკლირებადი- პლასტიკის ბოთლები, ქაღალდი, კარდონი, მინა და ალუმინის ქილები	0.084	0.084	0.007	0.012	0,055
ქაღალდი	0.294	0.294	0.025	0.042	0.194
კარდონი	0.060	0.060	0.005	0.009	0.040

⁹ წყარო:<https://www.quora.com/How-is-the-density-of-the-municipal-solid-waste-calculated>

მტირალას ეროვნული პარკის ნარჩენების მართვის გეგმა

ქაღალდი და კარდონი	0.070	0.070	0.006	0.010	0.046
პლასტიკის ბოთლები	0.021	0.021	0.002	0.003	0.014
შერეული პლასტიკი	0.031	0.058	0.003	0.004	0.039
მინა	0.277	0.290	0.023	0.040	0.191
საკვები	0.667		0.047	0.080	

დანართი 3. ნარჩენების წარმოქმნის ინდექსი

ნარჩენების წარმოქმნის ინდექსის გამოსათვლელად საჭიროა შემდეგი მოქმედებების შესრულება:

1. ვიზიტორთა საშუალოდ აქტიური პერიოდის შერჩევა, მაგალითად სეზონის დასაწყისი;
2. ვიზიტორებისა და პარკის ადმინისტრაციის მიერ დღიურად წარმოქმნილი/შემგროვებული ნარჩენების აწონვა;
3. აღნიშნულის ჩატარება სულ მცირე 1 სრული კვირის (7 დღე) განმავლობაში;
4. ვიზიტორების რაოდენობის განსაზღვრა, რომლებმაც წარმოქმნიან ნარჩენებს;
5. პარკის ადმინისტრაციის პერსონალის რაოდენობის განსაზღვრა, რომლებმაც წარმოქმნეს ნარჩენები;
6. ნარჩენების წონის გაყოფა ვიზიტორებს დამატებული პერსონალის რაოდენობაზე;
7. ნარჩენების წარმოქმნის ინდექსის გამოთვლა კგ/მოსახლე ერთეულებში.

მაგალითი:

ერთ კვირაში (7 დღე) ნარჩენების წონა: 2 ტონა

ნარჩენების წარმოქმნელ ადამიანთა რიცხვი: 50 ადამიანი

შეგროვების მომსახურების დაფარვა: 100%

ნარჩენების წარმოქმნის ინდექსი = $2 \text{ ტ} \times 1.000 \text{ (კგ/ტ)} / (50 \text{ მოსახლე} \times 100\%) / 7 \text{ დღე} = 0.057 \text{ კგ/დღე} \times \text{ადამიანი}$.

დანართი 4. ნარჩენების შედგენილობა

ნარჩენების მართვის გეგმისთვის ნარჩენების შედგენილობის დადგენის ორი მეთოდი არსებობს:

1. ნიმუშების ანალიზის ჩატარება
2. მსგავსი დაცული ტერიტორიის ნარჩენების შედგენილობის გამოყენება

პირველი მეთოდი სანდო შედეგებს იძლევა და ამიტომ მისი გამოყენება რეკომენდებულია. ამ შემთხვევაში საკმარისია სეზონის დასაწყისში და აქტიურ ფაზაში ნიმუშების ანალიზის ჩატარება. თითოეული ასეთი კამპანიისთვის საჭირო იქნება კვირაში 5 დღე.

პერსონალის რაოდენობა: დაახლოებით 2-3 დამხარისხებელი და ერთი ზედამხედველი.

ნიმუშების აღების პროცესში ნარჩენების საორიენტაციო დახარისხება

საკვების ნარჩენები

ფუშგ

ფერადი ლითონები

პლასტიკის
ბოთლები

ყველა ფრაქცია იწონება და კეთდება შესაბამისი ჩანაწერი.

დანართი 5. კომპოსტირება

კომპოსტირება წარმოადგენს ბიოქიმიურ პროცესს, რომლის საშუალებითაც მყარი ორგანული ნარჩენები გარდაიქმნებიან ჰუმუსის მსგავს პროდუქტად, კომპოსტად, რომელიც გამოიყენება ნიადაგის ნაყოფიერების ხარისხის გასაუმჯობესებლად.

კომპოსტი არის სუფთა და სტაბილიზებული პროდუქტი, რომელიც მდიდარია საკვები ნივთიერებებით და შესაძლებელია მისი სასუქად გამოყენება.

კომპოსტირებისათვის უნდა შეგროვდეს კონტეინერებში ხილისა და ბოსტნეულის ნარჩენები, ყავის ფილტრები, ჩაის პაკეტები, და სხვ. ზოგადად, მხოლოდ მცენარეული წარმოშობის ნარჩენები. კომპოსტირების დროს ამ ნარჩენებს ემატება სხვა ბიოდეგრადირებადი ნარჩენები. ზოგადად კომპოსტირებისას “მწვანე” კომპონენტებია: ხილის და ბოსტნეულის ნარჩენები, პური და პურის მარცვლეული, ყავის მარცვლეული და ნალექი, ჩაის ნარჩენები, მწვანე ფოთლები.

“მუქი” კომპონენტებია: არა-მეორადი გამოყენების ქაღალდი, მუყაო, ხმელი ფოთლები, ხის ბურბუშელა / ნახერხი.

სავარაუდოდ ეროვნულ პარკში არსებული მწვანე ნარჩენების კომპოსტირებისათვის, საკმარისი იქნება დაბალი ტექნოლოგიების კომპოსტირების სისტემის შემუშავება.

კომპოსტირების მარტივი მეთოდი

კომპოსტირება თხრილში გულისხმობს 20-30 სმ. სიღრმის თხრილის გათხრას და მის შევსებას დაქუცმაცებული ორგანული ნარჩენებით, როგორიცაა: ფოთლები, ხის ტოტები, მოთიბული ბალახი, ბოსტნეულის და ხილის ნარჩენები, სამზარეულოს ნარჩენები (ხორცს, ძვლის, ცხიმის, დაავადებული მცენარეების გამოკლებით). მიკროორგანიზმები და ჭიაყელები აღნიშნულ ორგანულ ნარჩენებს დროთა განმავლობაში გადაამუშავებენ ორგანულ სასუქად.

კომპოსტირება ორმოში ორმო წარმოადგენს ასევე ერთ-ერთ ალტერნატიულ მეთოდს, სადაც ათავსებენ სარეველებს, სამზარეულოს ნარჩენებს და ხანდახან ნაკელს. ორმოს შევსების შემდეგ მას ფარავენ მიწით. ამ მეთოდით ორგანული ნარჩენების დაშლა განსაკუთრებით კარგად მიდის ზაფხულში.

არ კომპოსტირდება: ხორცი (ძროხა, ღორი, ფრინველი), თევზი, რძის პროდუქტები. მცენარეები, რომელთაც ახასიათებს დიდი მჟავიანობა (ფიჭვის წიწვი); მარადმწვანე ფოთლები, დაავადებული ან მავნებლებით ძლიერ დაზიანებული მცენარეები; სოკოვანი დაავადებებით დასნოვანებული მცენარეები; შხამიანი მცენარეები (მაგ. ლენცოფა, კონიო, აბუსალათინი, ლენა), მათ შეუძლიათ გაანადგურონ ნიადაგში მცხოვრები სასარგებლო მიკროორგანიზმები; მცენარეები, რომელთა დაშლის პროცესი ხანგრძლივად მიმდინარეობს; კატისა და ძაღლის ექსკრემენტები (შესაძლებელია პათოლოგიურ მიკროორგანიზმებს შეცავდეს. ეს უკანასკნელი ყოველთვის არ კვდებიან კომპოსტირების გროვის გახრწნის დროს), დაავადებული ცხოველის ნაკელი ან სხვა ორგანული ნარჩენები, მეტალი, პლასტმასა, შუშა, ხის მცირე ზომის ნაჭრები, შეღებილი ფერადი ქაღალდი. ქვემოთ მდებარე სურათზე წარმოდგენილია საოჯახო მეურნეობებიდან კომპოსტირებას დაქვემდებარებული ნარჩენები და ისეთი ნარჩენები, რომლების არ კომპოსტირდება.

დანართი 6. პარკის ტერიტორიაზე დაშვებული და აკრძალული ქმედებები

მტირალას ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე დაშვებული და აკრძალული ქმედებები (ფუნქციური ზონების მიხედვით)

ქმედება	ზონები			შენიშვნა
	მკაცრი დაცვის (ბირთვული)	ვიზიტორთა	ტრადიციული გამოყენების	
ნებისმიერი რესურსის კომერციული მოპოვება, მათ შორის, წიაღისეულის, ტყის რესურსების და მისთ.	აკრძალულია	აკრძალულია	აკრძალულია	
ნებისმიერი მშენებლობა, რაც არ არის დაკავშირებული პარკის ინფრასტრუქტურის განვითარებასთან	აკრძალულია	აკრძალულია	აკრძალულია	
მშენებლობა, რაც დაკავშირებულია პარკის ინფრასტრუქტურის განვითარებასთან	აკრძალულია	დაშვებულია	დაშვებულია	
ნადირობა და მონადირე ძაღლით პარკის ტერიტორიაზე შესვლა	აკრძალულია	აკრძალულია	აკრძალულია	
არასამონადირეო ძაღლით პარკის ტერიტორიაზე შესვლა	აკრძალულია	დაშვებულია სოფლების მიმდებარე ტერიტორიებზე	დაშვებულია სოფლების მიმდებარე ტერიტორიებზე	ტურისტებს ესაჭიროებათ ნებართვა
საშეშე მერქნის მოპოვება	აკრძალულია	აკრძალულია	დაშვებულია	ესაჭიროება ნებართვა(დაშვებულია არსებული წესების მიხედვით; მხოლოდ იმ სოფლების მოსახლეობისთვის, ვინც ტრადიციულად სარგებლობდა ამ ტერიტორიებით; შეშაზე რეალური მოთხოვნილების გათვალისწინებით)
ტრადიციული ძოვება	აკრძალულია	აკრძალულია	დაშვებულია	
ბუნებრივი საკვები მცენარეულობის ტრადიციული მოპოვება (ჯონჯოლის, შინდის, პანტის, ასკილის და ა. შ. მოკრეფა, წაბლის, სოკოს, კენკროვანების და სხვ. შეგროვება.)	აკრძალულია	აკრძალულია	დაშვებულია	

ქმედება	ზონები			შენიშვნა
	მკაცრი დაცვის (ბირთვული)	ვიზიტორთა	ტრადიციული გამოყენების	
ბუნებრივი დეკორატიული მცენარეების, ან მათი ნაწილების (მაგ. ბოლქვების) შეგროვება პირადი სარგებლობის მიზნით	აკრძალულია	აკრძალულია	დაშვებულია	
ტყის სხვა არამერქნითი რესურსების მოპოვება	აკრძალულია	აკრძალულია	დაშვებულია	
მეფუტკრეობა/სკების განთავსება	აკრძალულია	დაშვებულია (მხოლოდ სოფლების მიმდებარე კვარტლებში)	დაშვებულია	
თევზაობა	აკრძალულია	აკრძალულია	დაშვებულია ანკესით და ბადით	გარდა წითელ წიგნში შეტანილი სახეობებისა
მიწის კულტივაცია (ხვნა-თესვა)	აკრძალულია	აკრძალულია	აკრძალულია	
ქიმიური/არაორგანული სასუქების/ელემენტების გამოყენება	აკრძალულია	აკრძალულია	აკრძალულია	
ტყის მავნებლებთან ბრძოლის ღონისძიებების ჩატარება	დაშვებულია საგანგებო შემთხვევაში	დაშვებულია	დაშვებულია	
სახეობების ინტროდუცირება	აკრძალულია	აკრძალულია	აკრძალულია	
სახეობების რეინტროდუცირება	აკრძალულია	დაშვებულია	დაშვებულია	ესაჭიროება წინასწარი შესწავლა და დასაბუთება
ადგილობრივი სახეობების გამრავლება ნახევრად ბუნებრივ პირობებში მათი რეინტროდუქციის მიზნით	აკრძალულია	დაშვებულია	დაშვებულია	ესაჭიროება წინასწარი შესწავლა და დასაბუთება
ვოლიერების მოწყობა დატყვევებული ცხოველებისათვის/ცხოველების ნახევრად ბუნებრივ პირობებში შენახვა	აკრძალულია	დაშვებულია	დაშვებულია	ესაჭიროება წინასწარი შესწავლა და დასაბუთება
სამეცნიერო კვლევა	დაშვებულია (არამანიპულირება დი)	დაშვებულია	დაშვებულია	ყველა კვლევის მასალა და შედეგების ასლები უნდა გადაეცეს პარკს
მონიტორინგი	დაშვებულია	დაშვებულია	დაშვებულია	ეს არის პარკის ერთ-ერთი უმთავრესი ფუნქცია
ველური ცხოველების დაჭერა	აკრძალულია	დაშვებულია განსაკუთრებულ შემთხვევაში	დაშვებულია განსაკუთრებულ შემთხვევაში	ესაჭიროება წინასწარი შესწავლა და დასაბუთება

ქმედება	ზონები			შენიშვნა
	მკაცრი დაცვის (ბირთვული)	ვიზიტორთა	ტრადიციული გამოყენების	
კარვების/ზანაკების გაშლა	აკრძალულია	დაშვებულია	დაშვებულია	მხოლოდ ამისათვის სპეციალურად განკუთვნილ ადგილებში
კოცონის დანთება	აკრძალულია	დაშვებულია	დაშვებულია	მხოლოდ სპეციალურად განკუთვნილ ადგილებში
ტურისტების ფეხით გადაადგილება	აკრძალულია	დაშვებულია	დაშვებულია	მხოლოდ ტურისტული ბილიკების გაყოლებაზე
ტურისტების ცხენით გადაადგილება	აკრძალულია	დაშვებულია	დაშვებულია	მხოლოდ ტურისტული ბილიკების გაყოლებაზე
ავტომობილით გადაადგილება	აკრძალულია	დაშვებულია	დაშვებულია	ესაჭიროება პარკის ადმინისტრაციის თანხმობა
ვერტმფრენის გამოყენება ტურისტული მიზნით	აკრძალულია	აკრძალულია	აკრძალულია	არღვევს ველური ბუნების სიმყუდროვეს
ხანძარსაწინააღმდეგო ღონისძიებები	დაშვებულია საგანგებო შემთხვევაში	დაშვებულია	დაშვებულია	
ეროზიის და მეწყერსაწინააღმდეგო ღონისძიებების ჩატარება	აკრძალულია	დაშვებულია	დაშვებულია	უპირატესად, გზებისა და გზისპირების გამაგრება

დანართი 7. ნარჩენების შეგროვებისა და ტრანსპორტირების მომსახურების ტარიფი

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ტარიფი განსაზღვრულია საკრებულოს №20 დადგენილებით “ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ადგილობრივი მოსაკრებლების შემოღებისა და მათი განაკვეთის განსაზღვრის შესახებ“.

მოსახლეობისათვის მოსაკრებლის ოდენობა დაიანგარიშება სულადობის მიხედვით, ხოლო ორგანიზაციების, დაწესებულებებისა და იურიდიული პირებისათვის –ნარჩენების დაგროვების ნორმის, ნარჩენების გატანის ღირებულებისა და შესაბამისი ზომის ერთეულის კომბინაციით, კერძოდ, ა) მოსახლეობისათვის – ერთ სულ მოსახლეზე – 1 ლარი თვეში; ბ) იურიდიული პირების, ორგანიზაციებისა და დაწესებულებებისათვის – 15 ლარის ოდენობით ერთ კუბურ მეტრ ნარჩენებზე.

მოსაკრებლის განაკვეთი თვეში M გაიანგარიშება შემდეგი ფორმულით (არ ვრცელდება ფიზიკურ პირებზე): $M=N \times C \times X \times K : 12$ N – ნარჩენების დაგროვების ნორმატივი წელიწადში. C – მოსაკრებელი ერთი კუბური მეტრი ნარჩენის გატანაზე. K – ზომის ერთეული (დაკავებული ფართი, მომხმარებელთა რაოდენობა);

დანართი 8. კონტეინერებისა და საინფორმაციო ნიშნების ნიმუშები

კონტეინერების ნიმუშები

პრინციპის „ნარჩენების გარეშე - რაც შემოგაქვს, ის გაგაქვს“ საინფორმაციო ნიშნებისა და სტენდების ნიმუშები

